

AVALIK ARVAMUS JA RIIGIKAITSE

Elanikkonna uuring

SISUKORD

Sisukord	2
SISSEJUHATUS.....	3
KOKKUVÕTE.....	4
METOODIKA KIRJELDUS.....	7
Valim.....	7
Küsitlus	8
Andmetöötlus ja valimivea hinnang.....	9
Teostajad	10
Teostajad	10
UURINGU TULEMUSED	11
1 Usaldus riigi institutsioonide vastu	11
2 Julgeolek maailmas ja tõenäosus, et Eestit tulevikus rünnatakse.....	12
3 Eesti julgeolekut tagavad tegurid.....	13
4 Suhtumine NATOga liitumisse	14
5 Informeeritus NATOga liitumise protsessist	15
6 Infoallikad Eesti riigikaitse ja NATO kohta	16
7 Kuidas on muutnud Eesti turvalisus pärast NATO-ga liitumist.....	17
8 Eesti elanikkonna kaitsetahe	18
9 Soov Eestist sõjaohu korral lahkuda.....	20
10 Suhtumine kaitsekulutustesse	21
11 Seisukohad riigikaitse korraldamise kohta.....	22
12 Suhtumine Eesti sõjaväelaste osalemisesse rahvusvahelistes sõjalistes missioonides.....	23
LISAD	24

SISSEJUHATUS

Uuringukeskus Faktum viis perioodil 14. – 27. juuni 2004. a. omnibussküsitluse raames läbi uuringu, mis puudutas elanikkonna arvamusi riigikaitse ja NATOga liitumise teemal. Uuringutulemuste omandiõigus kuulub EV Kaitseministeeriumile.

Uuringu eesmärgiks oli selgitada:

- milline on kaitsejõudude usaldusväärsus teiste institutsioonide hulgas;
- millised on hoiakud kaitseväe üldise ülesehituse suhtes (üldine sõjaväekohustus või palgaarmee; väikesed kõrgprofessionaalsed üksused või massiline rahvaarmee);
- kuidas suhtub avalik arvamus Eesti liitumisse NATO-ga;
- milline on Eesti elanikkonna informeeritus NATO liikmelisusega seonduvast;
- kui pingeliseks peetakse julgeoleku alast situatsiooni maailmas ja mil määral tajutakse ohtu Eestile;
- mida peetakse peamisteks Eesti turvalisuse garantiideks;
- milline on Eesti elanikkonna kaitsetahe;
- kuidas suhtutakse kaitsekulutuste tasemesse;
- kuidas suhtutakse Eesti sõjaväelaste osalemisse sõjalistes missioonides väljaspool Eestit ja konkreetselt Iraagi missiooni jätkumisse.

Aruande esimeses osas on toodud metoodika kirjeldus, teises osas tulemused, lisas on esitatud joonised, tabeljaotused ja küsimustik.

KOKKUVÕTE

Uuringukeskuse Faktum poolt läbi viidud riigikaitse teemalisest uuringust selgusid alljärgnevad põhitulemused:

- Kaitsevägi kuulub koos Vabariigi Presidendi, piirivalve ja Eesti Pangaga endiselt riigi usaldusväärseimate institutsioonide hulka. Kaitseväge usaldusväärsus on pärast väiksemaid kõikumisi jõudnud eestlaste hulgas 82 protsendi tasemele nagu see oli ka kaks aastat tagasi. Kaitseleitu usaldusväärseks pidavate eestlaste osakaal on 2002. aasta juunist tänaseni püsinud ligikaudu kahe kolmandiku tasemel. Võrreldes veebruariga on toimunud väike tagasimineku mitte-eestlaste hinnangutes.
- Kuigi maailmas valitsevat olukorda peetakse pingeliseks - sõjaliste konfliktide ohu suurenemist maailmas peavad lähiaastatel tõenäoliseks 40% vastanutest – peab seda, et mõni välisriik võiks võtta Eesti suhtes ette sõjalise agressiooni, väga või küllaltki tõenäoliseks vaid 15% küsitletutest.
- NATOsse kuulumise tähtsus Eesti julgeoleku peamiste tagatiste hulgas on võrreldes varasemate uuringutega veelgi kasvanud. Oluliselt teise-kolmanda tegurina märgitakse Euroopa Liitu ning koostööd ja heanaaberlikke suhteid Venemaaga. Varasemast rohkem on taas hakatud tähtsustama ka Balti riikide kaitsealast koostööd.
- NATOga liitumise fakt kogub pärast tegelikkuseks saamist järjest uusi toetajaid. Liitumisele annab oma toetuse 74% elanikkonnast, liitumise vastaseid on alles jäänud vaid 16%. Eestlastest toetab NATOga liitumist juba 87 protsenti, mitte-eestlastest 44%.
- 44 protsenti küsitletutest leiab, et Eesti turvalisus on pärast NATO-ga liitumist kasvanud. 43 protsendi arvates pole julgeolekus muutusi toimunud ja kolme protsendi meelest on see NATOga liitumise järel koguni kahanenud.

- Oma informeerituse taset sellest, mida Eesti jaoks tähendab NATO liikmeks olek, hindavad heaks või väga heaks ligi pooled küsitletutest. Informeerituse tase on oluline suhtumise kujundaja nii NATO-ga liitumisse kui ka Eesti poolseesse panusesse sõjalisse koostöösse (suhtumine kaitsekulutustesse, Eesti osalemisse rahvusvahelistel sõjalistel missioonidel jms.)
- Eestlaste infoallikad riigikaitse ja NATO kohta teabe saamisel on valdavalt kodumaist päritolu – nendeks on Eesti tele- ja raadiosaated ning ajalehed. Ka mitte-eestlaste infokanalite seas on esikohal kodumaised venekeelsed infoallikad – siin ilmuvatest venekeelsetest ajalehtedest saab teavet 63 protsenti, venekeelsetest raadiosaadetest 55%, venekeelsetest telesaadetest 50%. Venemaa telekanalid on 36 protsendiga neljandal kohal.
- Mõlemad uuringus kasutatavad kaitsetahte näitajad - võimalikule kallalekippujale sõjalise vastupanu osutamise vajalikkus ja valmisolek ise oma oskuste ja võimete kohaselt kaitsetegevuses kaasa lüüa – on olnud viimastel aastatel üsna stabiilsed. Sõjalise vastupanu osutamist võimalikule kallalekippujale peab vajalikuks 68% küsitletutest. Kui Eestile tungitaks kallale, oleks valmis kaitsetegevuses kindlasti või tõenäoliselt kaasa lööma 69% küsitletutest.
- Kallaletungi korral sooviks Eestist lahkuda 15% vastanuist. Lahkumise mõte on populaarsem nooremate vastajate, eriti mitte-eestlaste hulgas. Alla 20 aastastest vene keelt kõnelevatest noortest sooviks Eestist lahkuda iga teine.
- Avalikkuse seisukohad kaitsekulutuste küsimuses on viimastes küsitlustes kõige enam toetanud kaitsekulutuste hoidmist praegusel tasemel, mida juunis toetasid pooled küsitletutest. Kaitsekulutuste tõstmist pidas vajalikuks 28%, kaitsekulutuste vähendamist sooviks 12%.
- Eesti üleminekut kutselisele sõjaväele pooldas 38% küsitletutest, kohustusliku ajateenistuse säilitamist peab vajalikuks 55%. Mitte-eestlaste arvamustes kutselise sõjaväe pooldajad 53 protsendiga ülekaalus. Kutselist sõjaväeteenistust kalduvad toetama rohkem nooremad, haritumad, linnades elavad vastajad. Samas leiab 77% küsitletutest, et Eesti peaks võtma suuna väikesearvulise, hea väljaõppe ja varustusega väekontingendi loomisele.
- Toetus Eesti sõjaväelaste osalemisesse rahvusvahelistes sõjalistes missioonides kahanes oluliselt pärast seda, kui Iraagis sai surma Eesti kaitseväelane. Nüüd on suhtumine Eesti osalemisse taastunud sellele kurvale sündmusele eelnenud perioodi tasemel. Osalemist toetab 49% vastanutest, 44% on sellele aga pigem või täielikult vastu.

- Mitte-eestlaste üldine seisukoht on, et Eesti peaks sõjaliselt missioonilt Iraagis tingimusteta lahkuma (63%), eestlastest on seda meelt 39%. Osalemise tingimusteta jätkamise pooldajaid on siiski vaid 9 protsenti. 24 protsenti eestlaste arvates võiks missiooni jätkata siis, kui sellega ühineb organisatsioonina kogu NATO. 21 protsenti peab jätkamist võimalikuks juhul, kui missiooni kiidab heaks ÜRO. Seega peab avalik arvamus vajalikuks leida Iraagi missiooni jätkamisele laiem rahvusvaheline tunnustus.

METOODIKA KIRJELDUS

Valim

Omnibuss on regulaarselt (kindla ajakava järgi) läbiviidav mitme kliendi uuring, mille üldkogumi moodustavad Eesti Vabariigi alalised elanikud vanuses 15-74 aastat, kokku 1 047 818 inimest (ESA, 01.01.2003.a.).

Planeeritud valimi suurus on 1000 vastajat. Valimi moodustamisel kasutatakse üldkogumi proportsionaalset mudelit piirkondade ja asulatüüpide (linn/maa) lõikes ning mitmeastmelist tõenäosuslikku juhuvalikut.

Esmalt valitakse mudeli alusel valimipunktid - kõigis piirkondades kokku 100. Valimipunktid (täpsusega kuni lähteadressi tasandini) valitakse asula suurusele (elanike arvule) proportsionaalse tõenäosusega. Valiku baasina kasutatakse Rahvastikuregistri aadressloendit.

Seejärel teostatakse vastaja valik – igas valimipunktis 10 inimest.

Vastajate valikul rakendatakse lähteadressi meetodit ja nn „noore mehe reeglit“.

Kirjeldatud meetodil saadud valimit võib üldjoontes nimetada üldkogumit proportsionaalselt esindavaks valimiks, kus iga vastaja esindab võrdset arvu üldkogumi elemente.

Kujunenud valimi sotsiaal-demograafilist struktuuri võrreldakse vastavate näitajatega üldkogumi kohta. Vajadusel teostatakse hinnangute täpsuse tõstmiseks kaalumise.

Vastajate jagunemine sotsiaal-demograafilistes lõigetes on toodud joonisel 1.

Tabel 1. Üldkogum ja planeeritud valim.

Regioon	Asula- tüüp	Üldkogum		Planeeritud valim
		Arv	%	arv
1. Tallinn	Linn	317758	30,33	300
2. Põhja-Eesti (Harju-, Rapla-, Järvamaa)	Linn	56073	5,35	50
	Maa	97152	9,27	90
3. Lääne-Eesti (Hiiu-, Lääne-, Saaremaa)	Linn	67744	6,47	70
	Maa	56147	5,36	50
4. Tartu piirkond (Jõgeva-, Tartumaa)	Linn	92827	8,86	90
	Maa	48725	4,65	50
5. Lõuna-Eesti (Põlva-, Valga-, Võru-, Viljandimaa)	Linn	54722	5,22	50
	Maa	66209	6,32	70
6. Virumaa (Lääne-Viru-, Ida-Virumaa)	Linn	147544	14,08	140
	Maa	42917	4,1	40
Eesti	Kokku	1047818	100	100
	Linn	736668	70,3	70
	maa	311150	29,7	30

Küsitlus

Uuringu läbiviimiseks kasutati *face-to-face* intervjuud vastaja kodus. Küsitlusperiood kestis 14.06 – 27.06.2004.

Kokku osales uuringu läbiviimisel 63 Uuringukeskus Faktum küsitlejat, kes olid eelnevalt läbinud koolituse ja lisaks saanud juhised antud uuringu spetsiifika kohta. Küsitleti 975 respondenti.

Tabel 2. Ülevaade küsitlustööst

TULEMUS	Arv	% külastatud aadressidest
Intervjuu	975	46,7
Sihtrühm puudub	74	3,5
Kontakt puudub (kedagi pole kodus)	570	27,3
Sihtrühma kuuluv pereliige pole kodus	14	0,7
Keelduti kontaktist	155	7,4
Keeldumine sihtrühmas	302	14,4
Kokku külastatud aadresse	2090	100
<i>Kokku korduvvisiite</i>	<i>691</i>	<i>33</i>

Pärast küsitluse lõppu, kontrollimaks küsitlustöö kvaliteeti, saadeti välja 150 tagasisidekirja vastajatele.

Küsitlustöö käigus kujunenud valimi sotsiaal-demograafilist struktuuri võrreldi vastavate üldkogumi näitajatega ja hinnangute täpsuse tõstmiseks teostati kaalumine.

Andmetöötlus ja valimivea hinnang

Uuringutulemuste töötlemisel kasutati andmetöötluspaketti SPSS.

Järgnevas tabelis on toodud valimivea piirid proportsioonihinnangul 95% usaldusnivool.

Valimi suurus	50%	48%	40%	35%	30%	25%	20%	15%	10%	5%	3%	2%
10	30,99	30,97	30,36	29,56	28,40	26,84	24,79	22,13	18,59	13,51	10,57	8,68
20	21,91	21,90	21,47	20,90	20,08	18,98	17,53	15,65	13,15	9,55	7,48	6,14
30	17,89	17,88	17,53	17,07	16,40	15,49	14,31	12,78	10,74	7,80	6,10	5,01
40	15,49	15,49	15,18	14,78	14,20	13,42	12,40	11,07	9,30	6,75	5,29	4,34
50	13,86	13,85	13,58	13,22	12,70	12,00	11,09	9,90	8,32	6,04	4,73	3,88
60	12,65	12,65	12,40	12,07	11,60	10,96	10,12	9,03	7,59	5,51	4,32	3,54
70	11,71	11,71	11,48	11,17	10,74	10,14	9,37	8,36	7,03	5,11	4,00	3,28
80	10,96	10,95	10,73	10,45	10,04	9,49	8,77	7,82	6,57	4,78	3,74	3,07
90	10,33	10,32	10,12	9,85	9,47	8,95	8,26	7,38	6,20	4,50	3,52	2,89
100	9,80	9,79	9,60	9,35	8,98	8,49	7,84	7,00	5,88	4,27	3,34	2,74
110	9,34	9,34	9,15	8,91	8,56	8,09	7,47	6,67	5,61	4,07	3,19	2,62
120	8,95	8,94	8,76	8,53	8,20	7,75	7,16	6,39	5,37	3,90	3,05	2,50
130	8,59	8,59	8,42	8,20	7,88	7,44	6,88	6,14	5,16	3,75	2,93	2,41
150	8,00	8,00	7,84	7,63	7,33	6,93	6,40	5,71	4,80	3,49	2,73	2,24
200	6,93	6,93	6,79	6,61	6,35	6,00	5,54	4,95	4,16	3,02	2,36	1,94
300	5,66	5,65	5,54	5,40	5,18	4,90	4,53	4,04	3,39	2,47	1,93	1,58
500	4,38	4,38	4,29	4,18	4,02	3,79	3,51	3,13	2,63	1,91	1,49	1,23
800	3,46	3,46	3,39	3,30	3,17	3,00	2,77	2,47	2,08	1,51	1,18	0,97
1 000	3,10	3,10	3,03	2,95	2,84	2,68	2,48	2,21	1,86	1,35	1,06	0,87

Teostajad

Antud uuringu erinevates etappides osalesid:

Tellijapoolne kontaktisik -	Madis Mikko
Valim -	Helje Proosa
Küsitlustöö juhtimine -	Marge Vainre
Küsimustik ja meetodika -	Juhan Kivirähk
Programmeerimine ja andmetöötlus -	Veiko Vaade
Joonised -	Liis Tuksam
Aruanne -	Juhan Kivirähk

Kontaktandmed:

OÜ Uuringukeskus Faktum
Pärnu mnt 23 Tallinn 10141
Faktum@faktum.ee, tel 668 4530

UURINGU TULEMUSED

1 Usaldus riigi institutsioonide vastu

Usaldusväärseimateks riigi institutsioonideks on elanikkonna arvates Vabariigi President ja Piirivalve, mida usaldab täielikult või pigem usaldab vastavalt 84% ja 83% küsitletutest. Eesti Panka peab usaldusväärseks 79% ja Kaitseväge 75% küsitletuist.

Võrreldes veebruaris läbi viidud uuringuga on kasvanud Vabariigi Presidendi, Piirivalve, Kaitseväge, politsei ja kohtu usaldusväärsus.

Kahanenud on riigikogu ja valitsuse, ajakirjanduse, erakondade, õiguskantsleri ja riigikontrolli usaldusväärsus (joonis 2).

Seekordses küsitluses pidas Kaitseväge usaldusväärseks 75% küsitletutest, sh 84% eestlastest (veebruaris 82%) ja 55% mitte-eestlastest (60%). Seega on Kaitseväge usaldusväärsus pärast väiksemaid kõikumisi jõudnud eestlaste hulgas samale tasemele nagu see oli ka kaks aastat tagasi (joonis 3).

Kaitseliitu pidas usaldusväärseks 56% küsitletutest, mida on 3% vähem kui veebruaris, kuid sama palju kui oktoobris. Kaitseliidu usaldusväärsus on kõrgem eestlaste seas (67%), mitte-eestlastest usaldab Kaitseliitu 32% ja ei usalda 31%. Kaitseliitu usaldusväärseks pidavate eestlaste osakaal on 2002. aasta juunist tänaseni püsinud ligikaudu kahe kolmandiku tasemel. (joonis 4).

2 Julgeolek maailmas ja tõenäosus, et Eestit tulevikus rünnatakse

Olukorda maailmas peetakse endiselt ebastabiilseks. Siiski on vastajate osakaal, kes peavad sõjaliste konfliktide ohu suurenemist maailmas lähiaastatel tõenäoliseks, langenud veebruari 43 protsendilt 40 protsendile. Nende vastajate osakaal aga, kelle arvates maailm muutub eeloleval aastakümnel turvalisemaks, on kasvanud 13 protsendilt 20 protsendile ([joonis 5](#)).

Eestlaste seas on eeloleva aastakümne konfliktirohkeks hindamine laiemalt levinud kui mitte-eestlaste hulgas (sõjaliste konfliktide ohu suurenemist ennustab vastavalt 42% ja 36%). Kõige enam ennustavad pingete kasvumist haritumad (kõrgharidusega vastanutest 44%) ja keskealised vastajad (45 protsenti 40-49 aastastest). Alla 20 aastastest usub tervelt 31%, et maailm muutub turvalisemaks.

Mõne välisriigi sõjalist kallaletungi Eestile peetakse enamiku vastajate poolt järjest ebatõenäolisemaks – seda pelgab väga või küllaltki palju vaid 12% küsitletutest ([joonis 6](#)). Märgatavalt on kahanenud ka eestlaste ohutunne – veebruari 19 protsendilt on see langenud 14 protsendile. Mitte-eestlastest pelgab võõrriigi kallaletungi vaid 5 protsenti.

3 Eesti julgeolekut tagavad tegurid

Kõige olulisemaks Eesti julgeoleku tagatiseks peetakse endiselt kuulumist NATOsse (59%), mille olulisus on võrreldes veebruariga veelgi tõusnud. Liitumiskutse saamisele eelnenud perioodiga võrreldes on nende vastajate osakaal, kes peavad NATO-t Eesti julgeoleku peamiseks tagatiseks, kasvanud enam kui kümne protsendi võrra (joonis 7). Eestlastest peab NATOsse kuulumist Eesti peamiseks julgeolekugarantiiks 77%, mitte-eestlastest 28%.

Oluliselt järgmisteks julgeolekugarantiideks peetakse võrdselt 41 protsendiga Eesti kuulumist Euroopa Liitu ning koostööd ja heanaaberlikke suhteid Venemaaga. Mõlema teguri olulisus on võrreldes veebruariga pisut langenud. Seevastu neljandal kohal paikneva Balti riikide kaitsealase koostöö olulisus on taas kasvanud. Eestlastest liigitab Euroopa Liitu kuulumise kolme olulisema julgeolekugarantii hulka 45%, häid suhteid Venemaaga ja Balti kaitsekoostööd märgib ära võrdselt 36 protsenti.

Mitte-eestlaste hulgas peetakse häid suhteid Venemaaga endiselt peamiseks turvalisuse garantiiks, kuigi võrreldes veebruariga 10 protsendi võrra vähem (vastavalt 54% ja 64%). Balti kaitsekoostööd peavad mitte-eestlased eestlastega võrdselt oluliseks (34%), sellega samaväärselt tähtsaks peetakse ka majandussidemeid erinevate maailma riikidega.

Euroopa Liidu ja eriti NATO rolli tähtsustavad mitte-eestlased eestlastest märgatavalt madalamalt, kuid siiski rohkem kui ülejäänud loetelusse kuulunud turvalisuse tegureid.

4 Suhtumine NATOga liitumisse

NATOga liitumise fakt kogub pärast tegelikkuseks saamist järjest uusi toetajaid. Liitumisele annab oma toetuse 74% elanikkonnast (veebruaries 69%; eelmise aasta oktoobris 66%), liitumise vastaseid on alles jäänud vaid 16% (21%; 26%).

Eestlastest toetab NATOga liitumist juba 87 protsenti (veebruaries 83%), mitte-eestlastest 44% (38%) (joonis 8).

Eesti Vabariigi kodanike seas on NATOga liitumise toetajaid 81% (veebruaries 75%) (joonis 8A).

Vastanute hinnangud sotsiaal-demograafiliste gruppide lõikes on toodud joonisel 8.

Eestlaste seas on toetus NATOga liitumisele erinevates vastanute gruppides ühtlaselt kõrge.

Mitte-eestlastest toetavad NATOga liitumist keskmisest enam alla 30 aastased ja 40 – 49 aastased, kõrgema haridusega ja eestikeelsemas keskkonnas (maal ja väikelinnades) elevad vastajad.

5 Informeeritus NATOga liitumise protsessist

Seekordses küsitluses muutus pisut küsimuse sõnastus – erinevalt varasemast küsimusest informeeritusest NATOga liitumise protsessi kohta küsiti seekord, kuivõrd ollakse informeeritud sellest, mida Eesti jaoks tähendab NATO liikmeks olek.

Tulemused sobituvad küllaltki hästi varasemast selgunud informeerituse näitajate trendi. 6% küsitletutest hindavad oma informeeritust väga heaks, 42% pigem heaks (joonis 9). Seega on informeerituse tase jõudnud sarnasele tasemele kui 2003. aasta veebruaris ja juunis (joonis 9A). Vahepealne langus võis olla tingitud tegeliku liitumisega kaasnenud suurenenud infovajadusest.

Eestlased peavad end paremini informeerituks kui mitte-eestlased (vastavalt 52% ja 40%).

Parem on informeeritus meeste ja kõrgema haridusega vastajate hulgas.

Mida paremini on vastaja informeeritud, seda enam avaldab ta toetust NATO-ga liitumisele. Toetus NATO-ga liitumisele on kõige enam kasvanud hästi informeeritud mitte-eestlaste hulgas (veebruaris pooldas neist NATOga liitumist 51%).

Tabel 1. Suhtumine NATO-ga liitumisse sõltuvalt vastanute hinnangust oma informeeritusele, %

	EESTLASED		MITTE-EESTLASED	
	Hästi informeeritud	Halvasti informeeritud	Hästi informeeritud	Halvasti informeeritud
NATO poolt	94	77	63	33
NATO vastu	4	11	32	42
<i>ei oska öelda</i>	2	12	5	25

6 Infoallikad Eesti riigikaitse ja NATO kohta

(joonis 10)

Eestlaste infoallikad riigikaitse ja NATO kohta teabe saamisel on valdavalt kodumaist päritolu – nendeks on võrdselt 93 protsendi vastanute jaoks Eesti telesaated ja ajalehed ning 84 protsendi jaoks ka raadiosaated.

Välitelekanaleid, välisraadiot ja ka välismaist trükiajakirjandust kasutab sellesisulise teabe saamiseks väga väikse osa eestlastest.

Ka mitte-eestlaste infokanalite seas on esikohal kodumaised venekeelsed infoallikad – siin ilmuvatest venekeelsetest ajalehtedest saab teavet 63 protsenti, venekeelsetest raadiosaadetest 55%, venekeelsetest telesaadetest 50%.

Venemaa telekanalid on 36 protsendiga neljandal kohal.

Veidi üle kümnendiku venekeelsest auditooriumist saab infot kas Venemaa raadiosaadetest, muude välisriikide telesaadetest, eestikeelsetest telesaadetest või eestikeelsetest ajalehtedest/ajakirjadest.

Need mitte-eestlased, kes hindavad oma informeeritust Eesti NATO liikmeks olekust heaks, on keskmisest enam kontaktis venekeelse trükimeediaga ja eestikeelsete infoallikatega (nii tele- ja raadiosaadetega kui ka ajalehtedega). Oma informeeritust kehvaks hinnanute kanalivalikus on keskmisest olulisemad Venemaa ja välisriikide telekanalid.

7 Kuidas on muutnud Eesti turvalisus pärast NATO-ga liitumist

44 protsenti küsitletutest leiab, et Eesti turvalisus on pärast NATO-ga liitumist kasvanud. 43 protsenti arvates pole julgeolekus muutusi toimunud ja kolme protsendi meelest on see NATOga liitumise järel koguni kahanenud (joonis 11).

Selle hinnangu andmine on ootuspäraselt seotud üldise suhtumisega NATOga liitumisse. Nii peab turvalisust kasvanuks 56% liitumise pooldajatest ja vaid 6% selle vastastest. Viimastest leiab kolm neljandikku, et midagi pole muutunud ja kümnendik peab julgeolekut pigem kahanenuks.

8 Eesti elanikkonna kaitsetahe

Elanikkonna kaitsetahtet uuritakse kahe erineva küsimuse abil.

Üks neist mõõdab, mil määral tunnistavad vastajad vajadust Eestit sõjaohu korral kaitsta: *"Kui Eestit peaks ründama mõni riik, kas me peaksime igal juhul osutama relvastatud vastupanu – ka siis, kui lõpptulemus ei ole meile selge?"*

Teine küsimus mõõdab vastaja isiklikku valmisolekut kaitsetegevuses kaasa lüüa: *Kui Eestile tungitaks kallale, kas oleksite valmis oma võimete ja oskuste kohaselt osalema kaitsetegevuses?*

Sõjalise vastupanu osutamist võimalikule kallalekippujale peab vajalikuks 68% küsitletutest (joonis 12), mis on veidi vähem kui veebruaris (71%), kuid rohkem kui mullu oktoobris (64%). Vastupanu osutamist ei pea vajalikuks 24% küsitletutest. See esimene kaitsetahte näitaja on olnud aastate lõikes suhteliselt stabiilne, kõikides ümber kahe kolmandiku vastupanu osutamist vajalikuks pidavate isikute osakaalu (joonis 12A).

Kui Eestile tungitaks kallale, oleks valmis kaitsetegevuses kindlasti või tõenäoliselt kaasa lööma 69% küsitletutest (veebruaris 70%) (joonis 13). Ka see kaitsetahte näitaja on eestlaste seas olnud küllaltki stabiilne, ulatudes viimasel kahel aastal püsivalt 70 protsendini ja kõrgemale.

Mitte-eestlaste kaitsetahe on olnud volatilisem, jäädes aastatel 2000-2001 ka alla 50 protsendi piiiri, kuid küündides viimasel kahel aastal üle 60 protsendi (joonis 13A).

Kuna praktilises riigikaitstes on olulisem eelkõige meeste kaitsevalmidus, vaatame allpool seda erinevate vanusegruppide lõikes.

Tabel 2. Meeste valmisolek osaleda kaitsetegevuses*(kindlasti või tõenäoliselt %)*

	KOKKU	15-19 aastased	20-29 aastased	30-39 aastased	40-49 aastased	50-59 aastased	60-74 aastased
eestlased	78	76	84	89	89	82	72
mitte-eestlased	69	72	61	93	61	76	52

Eesti meeste seas on kaitsetahe kõrge praktiliselt kõigis vanusegruppides, veidi madalam on see vaid kõige nooremate (kellest enamik pole veel sõjaväes käinud) ja kõige vanemate (aktiivsest sõjamehe-east välja jõudnud) vastajate seas.

Ka mitte-eestlastest on kõige vähem valmis vahetult riigikaitstes kaasa lööma kõige vanem vanusegrupp, aga ka 20 – 29 aastased vastajad.

9 Soov Eestist sõjaohu korral lahkuda

Sarnaselt kaitsetahtega on ka sõjaohu korral Eestist lahkuda soovijate osakaal olnud suhteliselt stabiilne. Juunis üritaks Eestist sõjaohu korral kindlasti või tõenäoliselt lahkuda 15% küsitletutest kindlasti ei lahkuks 49% (joonis 14).

Eestlaste hulgas oleks lahkujaid 13%, mitte-eestlaste seas 20%.

Peamiselt oleks lahkujateks alla 30-aastased vastajad, kusjuures eriti kõrgeks on kasvanud lahkuda soovijate osakaal kõige nooremate mitte-eestlastest vastanute seas.

Tabel 3. Soov sõjaohu korral Eestist lahkuda (kindlasti või tõenäoliselt %)

	KOKKU	15-19 aastased	20-29 aastased	30-39 aastased	40-49 aastased	50-59 aastased	60-74 aastased
eestlased	13	23	24	17	11	9	2
mitte-eestlased	20	57	30	14	11	10	13

10 Suhtumine kaitsekulutustesse

Nende vastanute osakaal, kes peavad vajalikuks hoida kaitsekulutusi praegusel tasemel, püsis 2002. aasta oktoobrist kuni 2004 veebruarini muutumatuna 44-45 protsendi tasemel. Seekordses küsitluses on olemasoleva kaitsekulutuste taseme säilitamise pooldajateks juba pooled küsitletutest (joonis 15).

28 protsenti küsitletutest peaks õigustatuks kaitsekulutusi isegi tõsta, kaitsekulutuste vähendamist soovijate osakaaluks on 12%.

Nii eestlaste kui muulaste seas on ülekaalus inimesed, kes peavad kaitsekulutuste säilitamist praegusel tasemel parimaks võimalikuks variandiks (eestlastest 51 %, mitte-eestlastest 45%).

Eestlastest peab kaitsekulutuste vähendamist vajalikuks vaid 9%, kulude suurendamist peaks vastuvõetavaks 31%. Mitte-eestlaste seas on kulude suurendamise ja vähendamise pooldajaid peaaegu ühepalju – vastavalt 18% ja 21%.

11 Seisukohad riigikaitse korraldamise kohta

Kui küsida, kas Eestile oleks praeguse kaitsekulutuste taseme juures vaja rohkem väikesearvulist, hästi varustatud ja kaasaegse väljaõppega väekontingenti või rohkearvulist rahvaväge, siis kaldus elanikkonna eelistus nii veebruaris kui ka juunis selgelt esimese võimaluse kasuks (vastavalt 78% ja 77%) (joonis 17).

Samas peetakse enamiku küsitletute poolt vajalikuks ka üldise sõjaväekohustuse säilimist - seda pooldab 55% küsitletutest (veebruaris 60%). Kutselisele sõjaväele üleminekut toetab 38% (33%) (joonis 16).

Kui eestlastest peab kohustuslikku sõjaväeteenistust vajalikuks 63%, siis mitte-eestlaste seas on kutselise sõjaväe pooldajad 53 protsendiga ülekaalus (üldist sõjaväekohustust toetab 37%).

Kutselist sõjaväeteenistust kalduvad toetama rohkem nooremad, haritumad, linnades elavad vastajad.

12 Suhtumine Eesti sõjaväelaste osalemisesse rahvusvahelistes sõjalistes missioonides

Toetus Eesti sõjaväelaste osalemisele rahvusvahelistes sõjalistes missioonides, mis vahepeal oli kahanemas (märtsis, pärast ühe kaitseväelase hukkumist Iraagis, toetas seda vaid 40% küsitletutest), on taastunud veebruarikuisel tasemel. Seda toetab 49% vastanutest, 44% on sellele aga pigem või täielikult vastu (joonis 18).

Tabel 4. Suhtumine osalemisse rahvusvahelistes missioonides

	OKTOOBER 2003	VEEBRUAR 2004	MÄRTS 2004	JUUNI 2004
Kindlasti jah	17%	18%	13%	17%
Pigem jah	42%	36%	27%	32%
Pigem mitte	25%	23%	27%	21%
Kindlasti mitte	11%	19%	26%	23%
Ei oska öelda	5%	4%	7%	7%

Seisukohad erinevad oluliselt sõltuvalt vastaja emakeelest. Eestlastest toetab missioonidel osalemist 57% (veebruaris 62%, märtsis 46%) ja ei toeta 39% (36% ja 46%), mitte-eestlastest on toetajaid vaid 29% (36% ja 25%), vastaseid 57% (59% ja 67%).

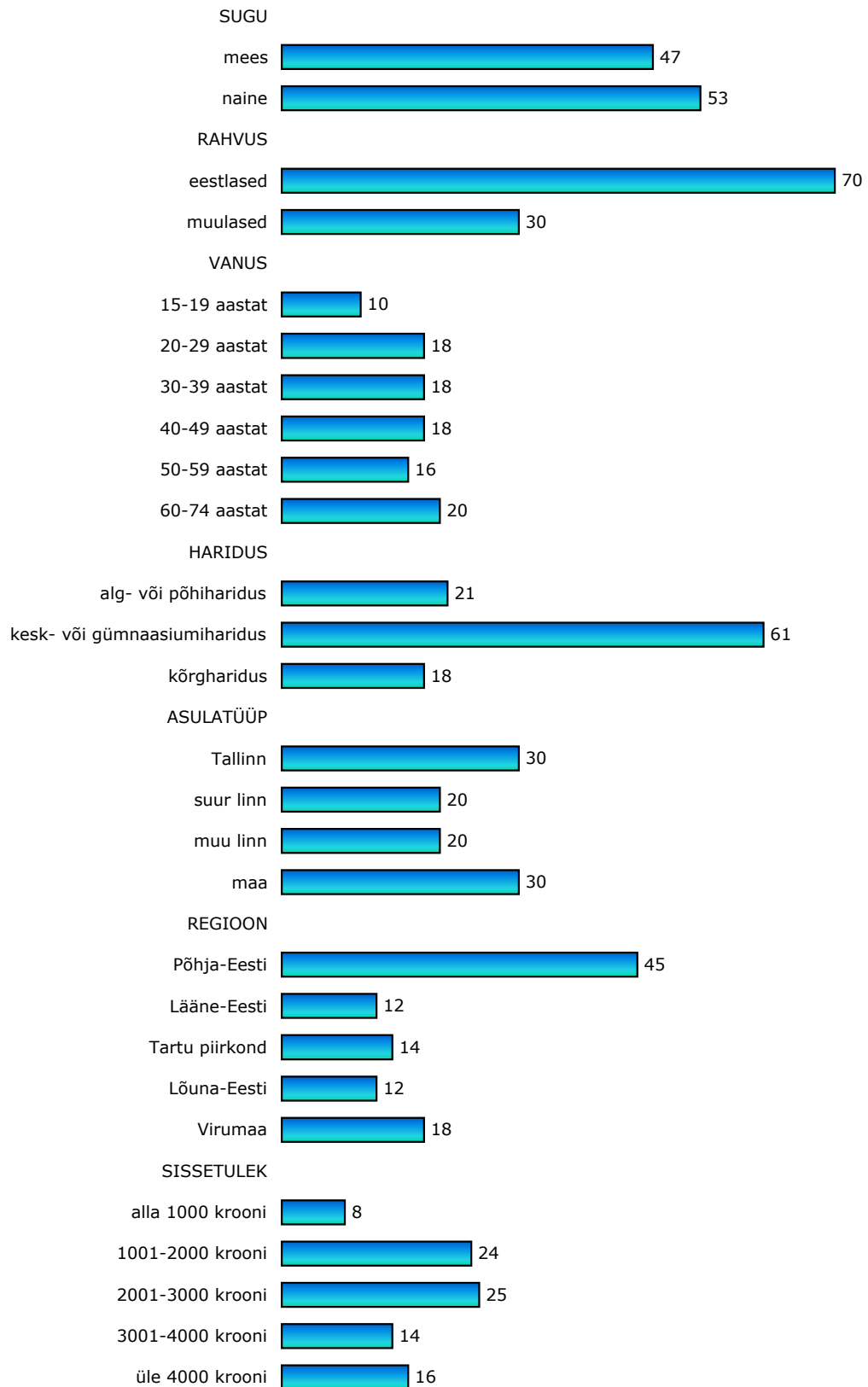
Mitte-eestlaste üldine seisukoht on, et Eesti peaks sõjaliselt missioonilt Iraagis tingimusteta lahkuma (63%).

Eestlastest on seda meelt 39%. Osalemise tingimusteta jätkamise pooldajaid on siiski vaid 9 protsenti. 24 protsenti eestlaste arvates võiks missiooni jätkata siis, kui sellega ühineb organisatsioonina kogu NATO. 21 protsenti peab jätkamist võimalikuks juhul, kui missiooni kiidab heaks ÜRO (joonis 19).

Seega võib öelda, et pärast kaitseväelase hukkumist avalikus arvamuses tekkinud emotsionaalne vastuseis Iraagi missioonile, on leevendumas. Kuid kahtlemata tuleks missiooni jätkamisele kasuks selgem mandaat kas NATO laiema osaluse või ÜRO heakskiidu näol.

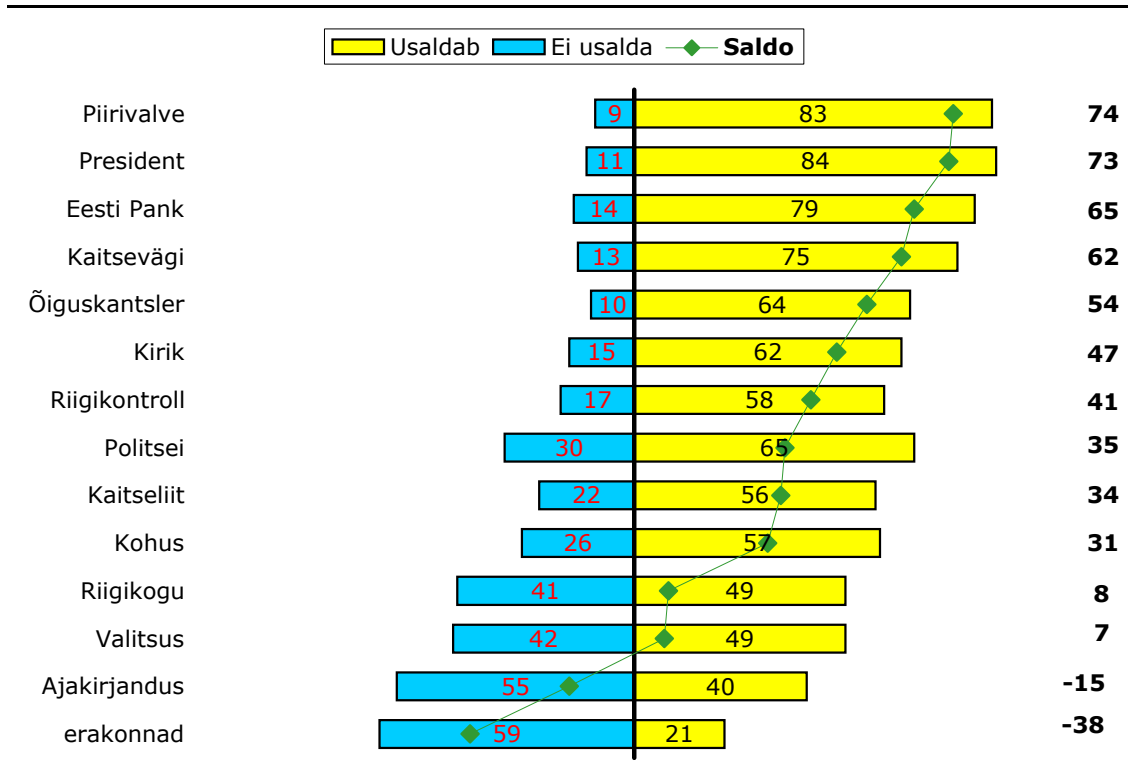
LISAD

Joonised

Vastanute struktuur
%, n=975

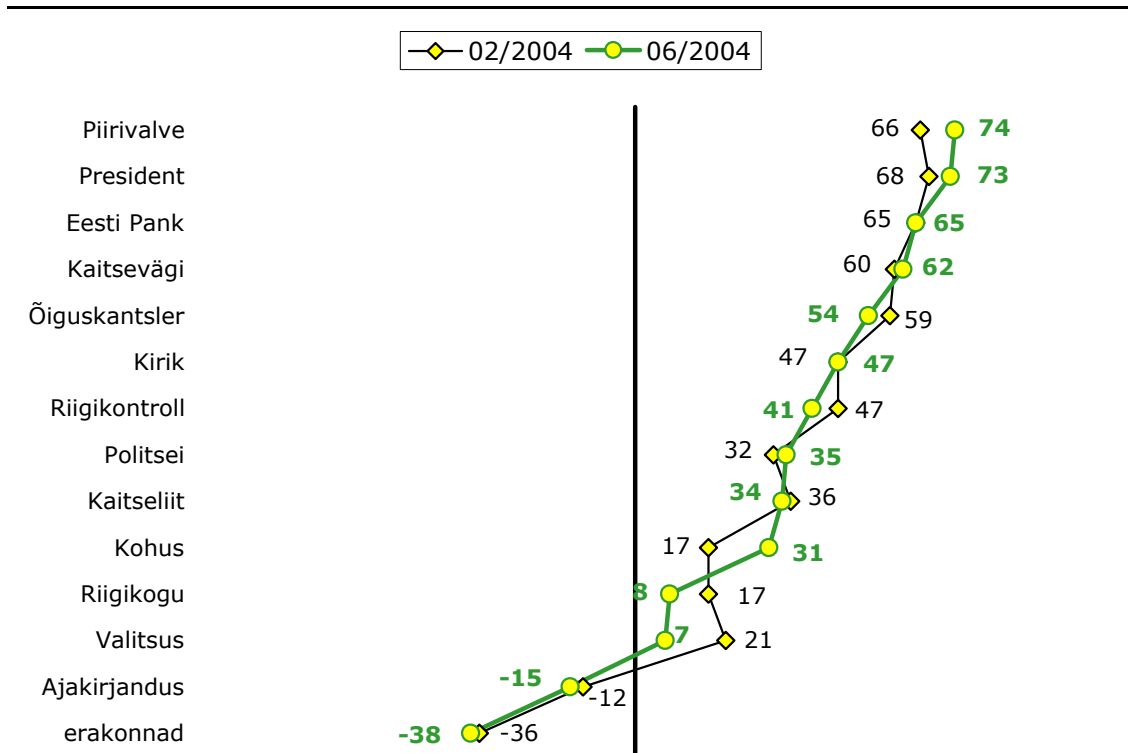
Institutsioonide usaldamine

%, n=975

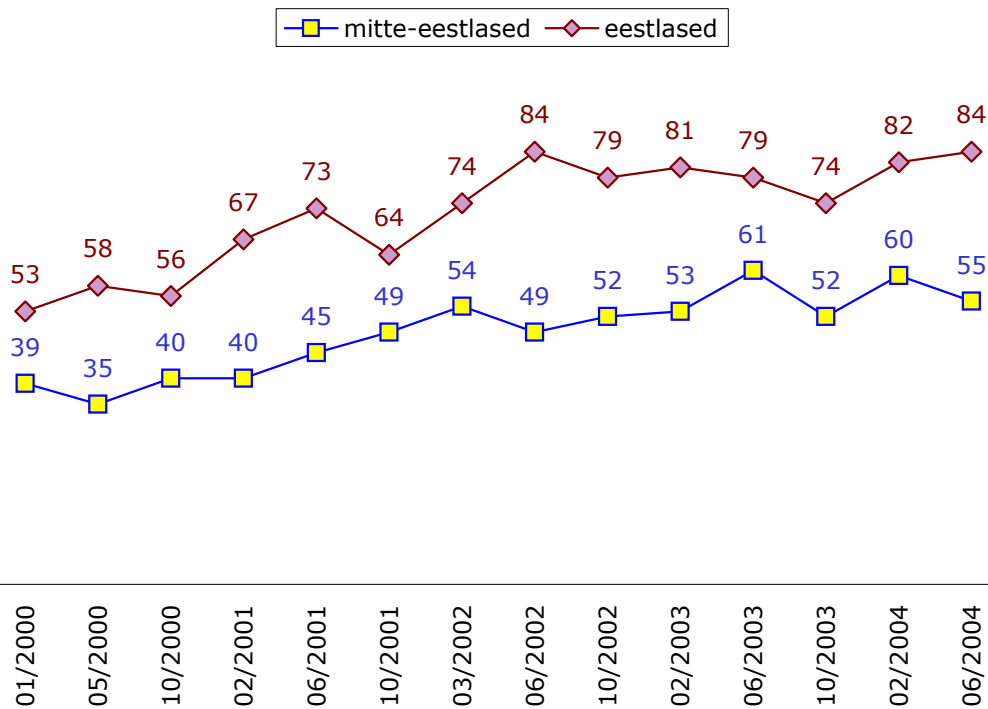

Võrdlus 02/2004-ga

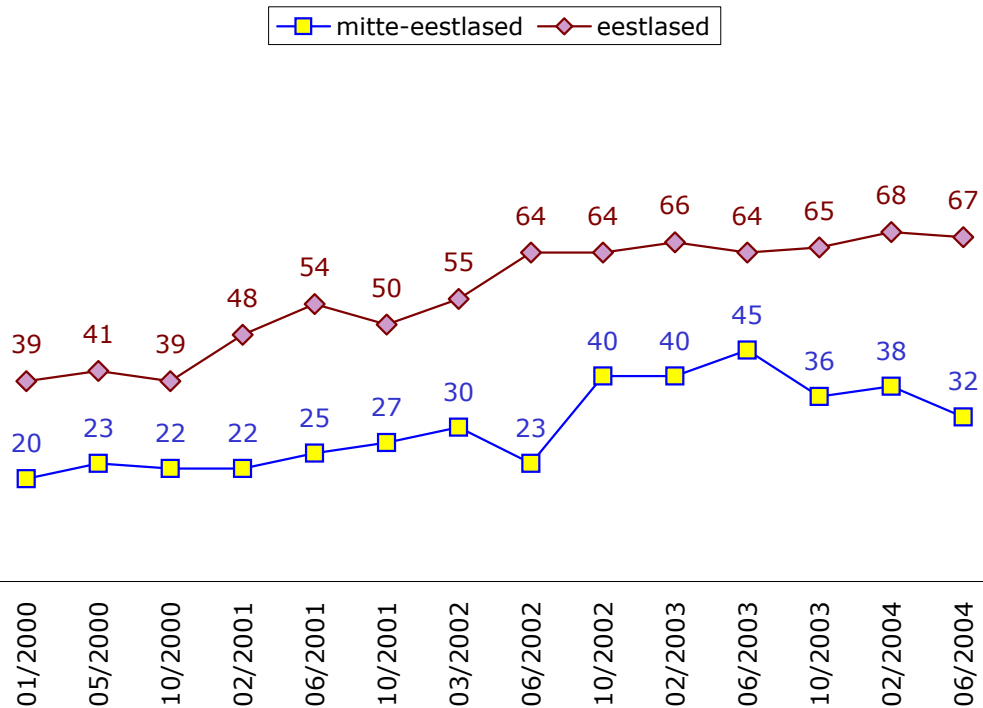
saldo, %

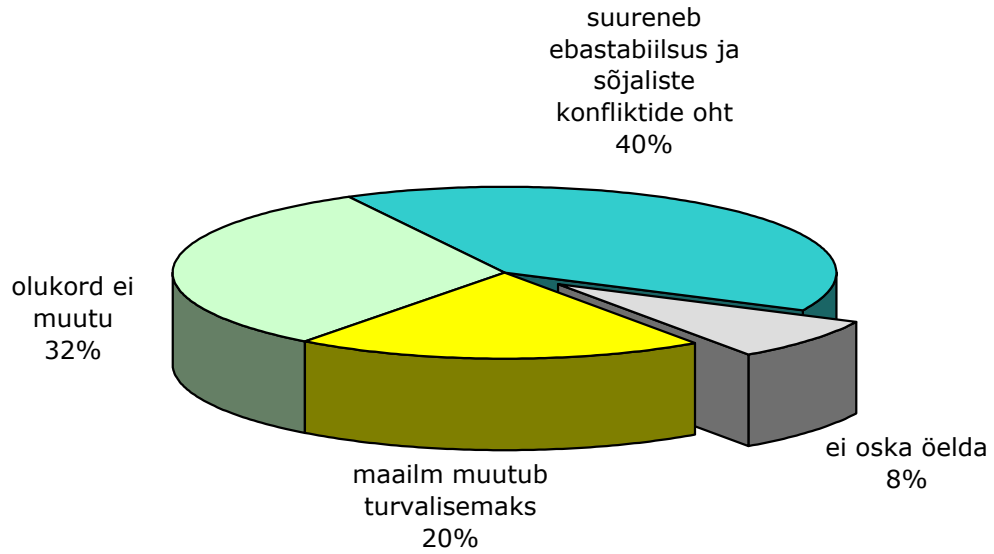
**Kaitseväe usaldusväärsus ajas
täiesti ja pigem usaldajad, %**

**Kaitseliidu usaldusväärsus ajas
täiesti ja pigem usaldajad, %**

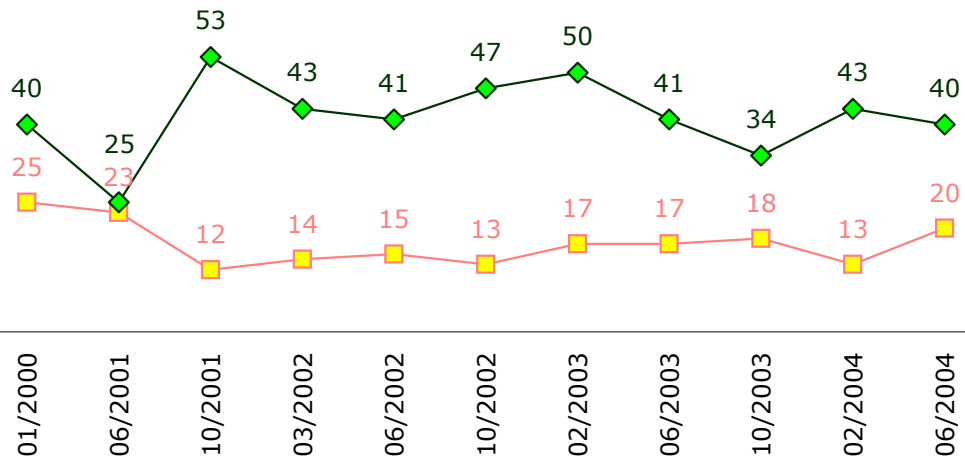

Julgeolek maailmas
n=975, %

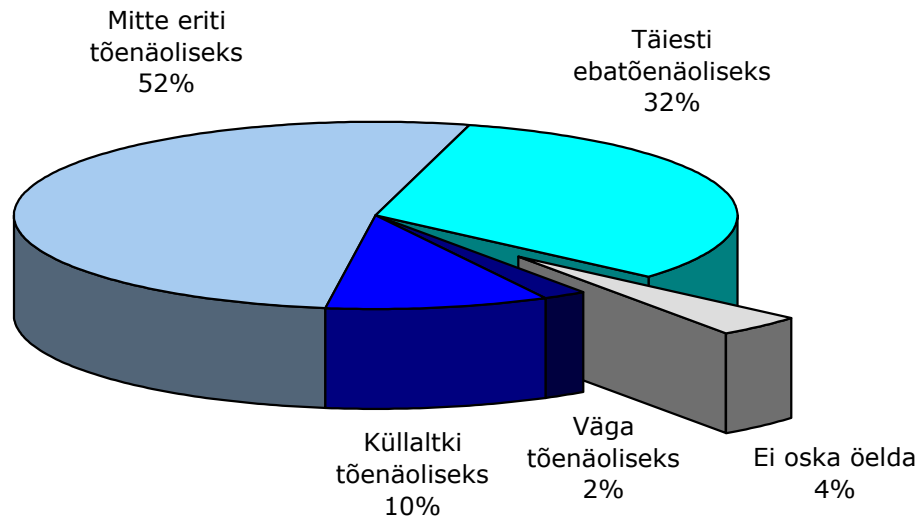

Muutus ajas
%

■ maailm muutub turvalisemaks ◆ suureneb konfliktioht

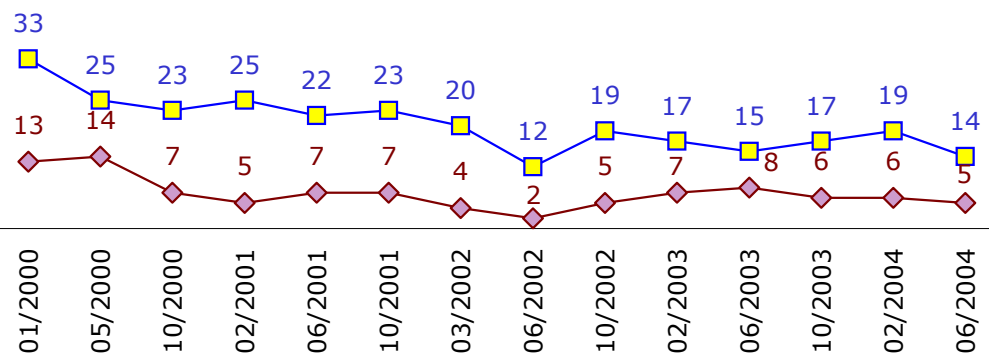

Tõenäosus, et Eestit ründab mõni teine riik
n=975, %

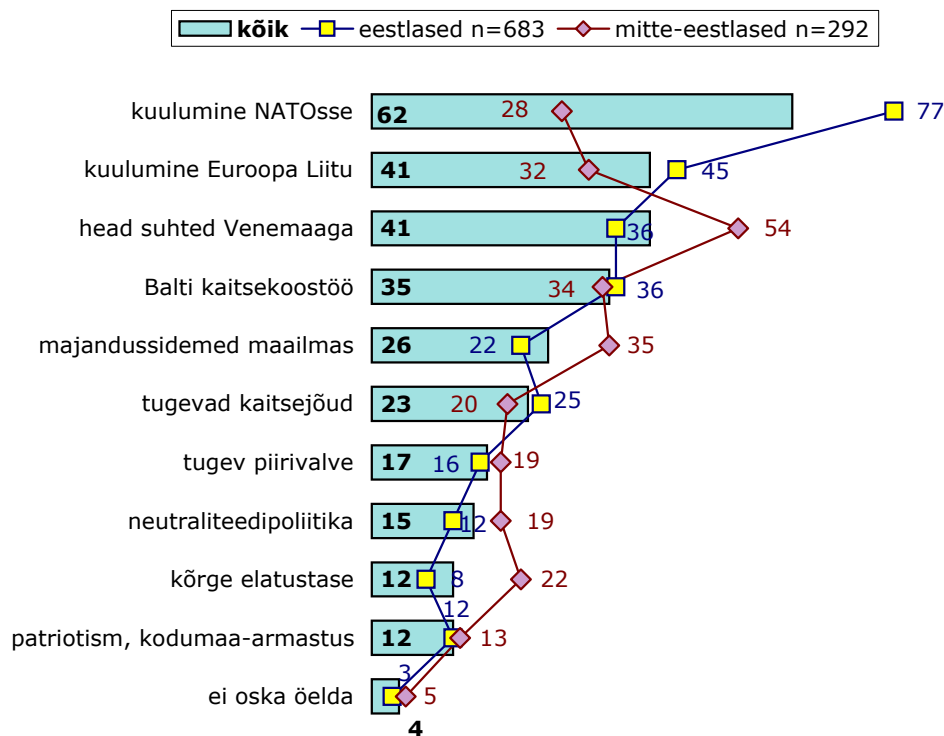

Muutus ajas
väga ja küllaltki tõenäoline, %

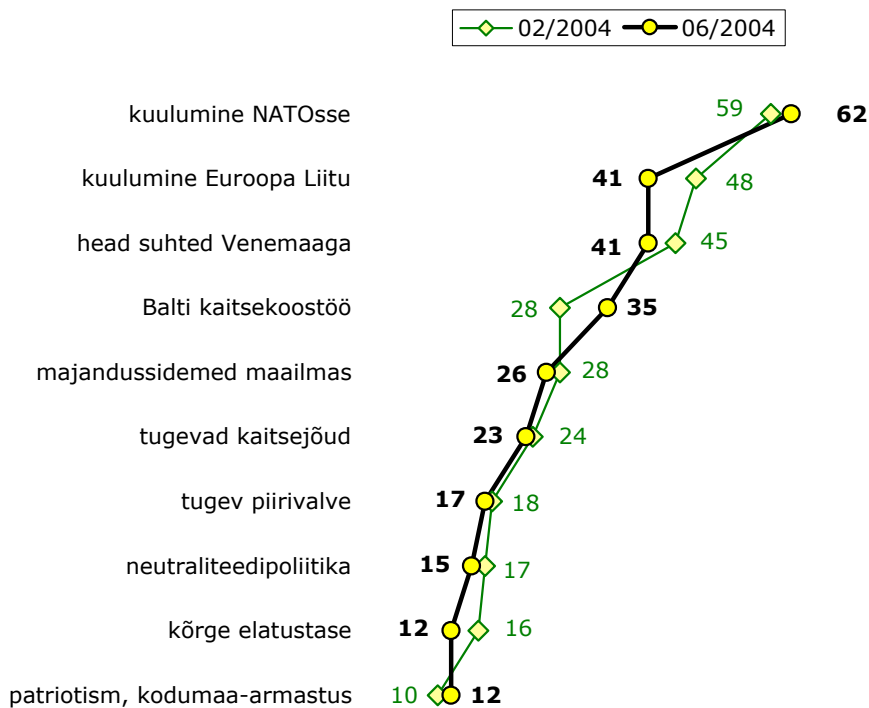
■ eestlased ◆ mitte-eestlased

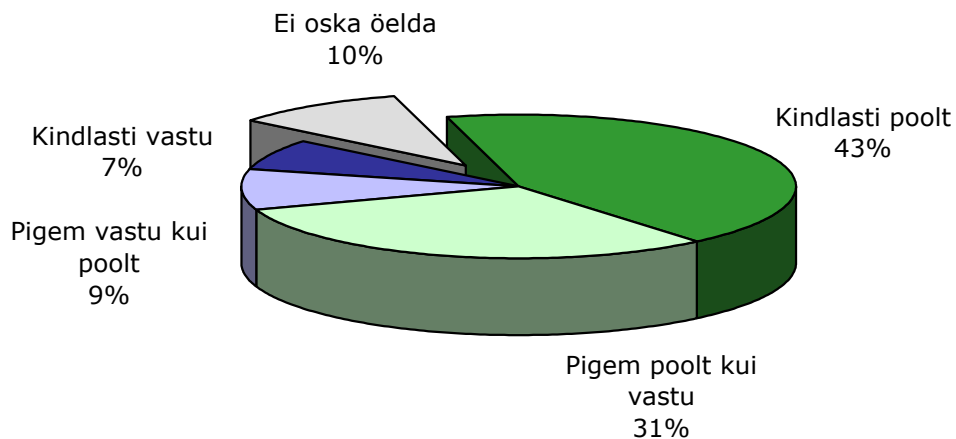
Eesti julgeoleku garantiid n=975, %

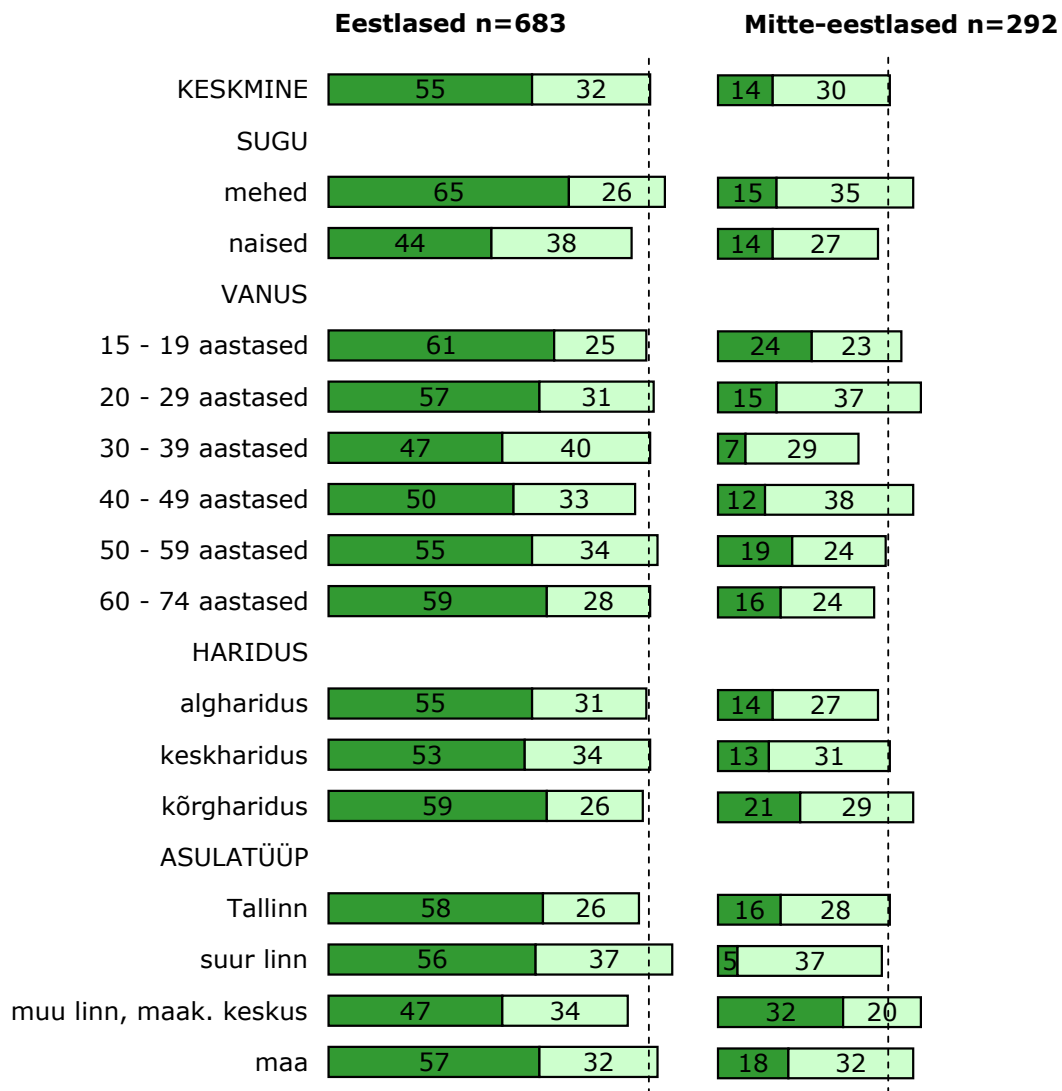
Võrdlus 02/2004-ga %

Suhtumine NATOga liitumisse
n=975; %

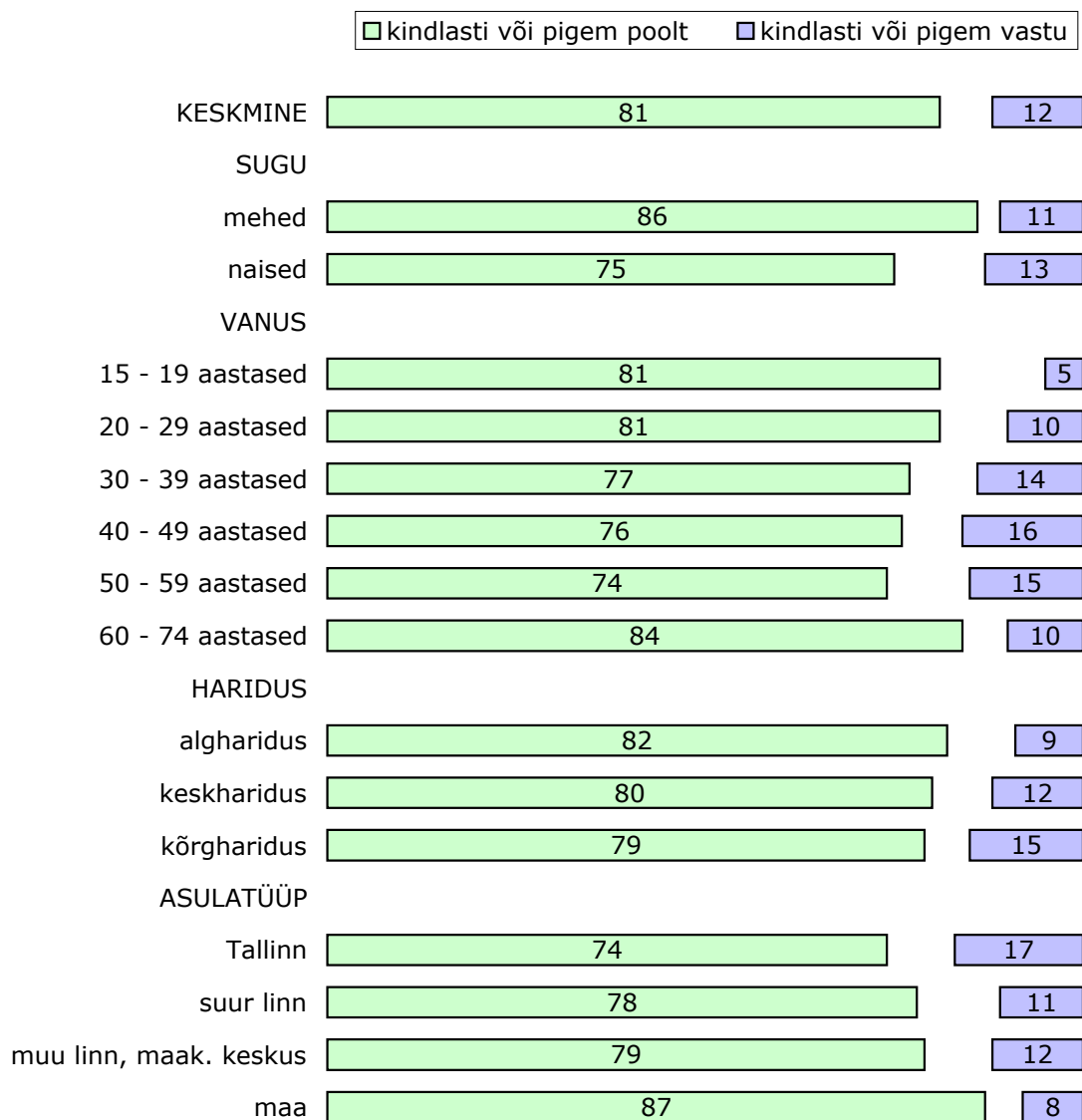
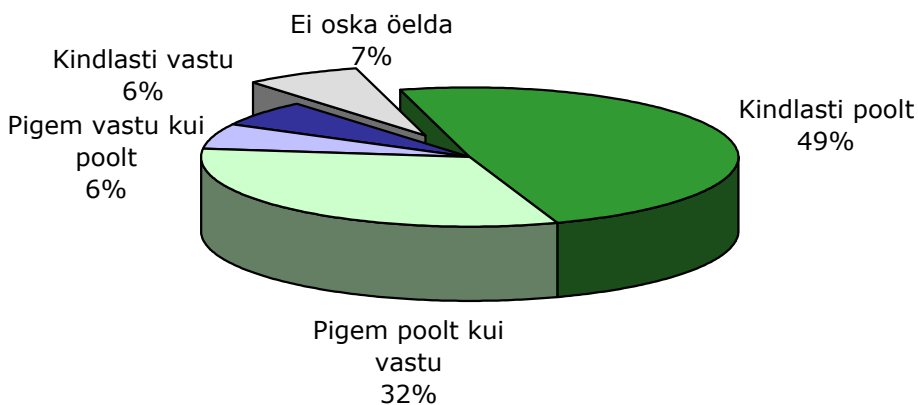

■ kindlasti poolt □ pigem poolt

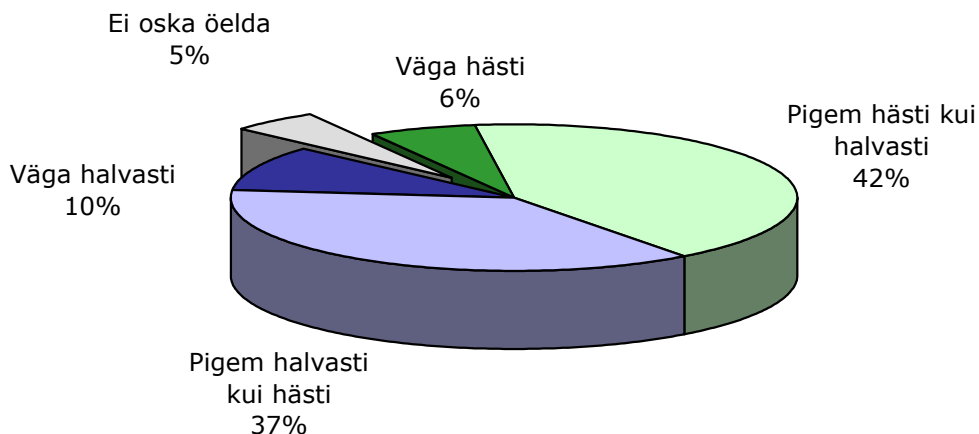

Eesti kodanike suhtumine NATOga liitumisse

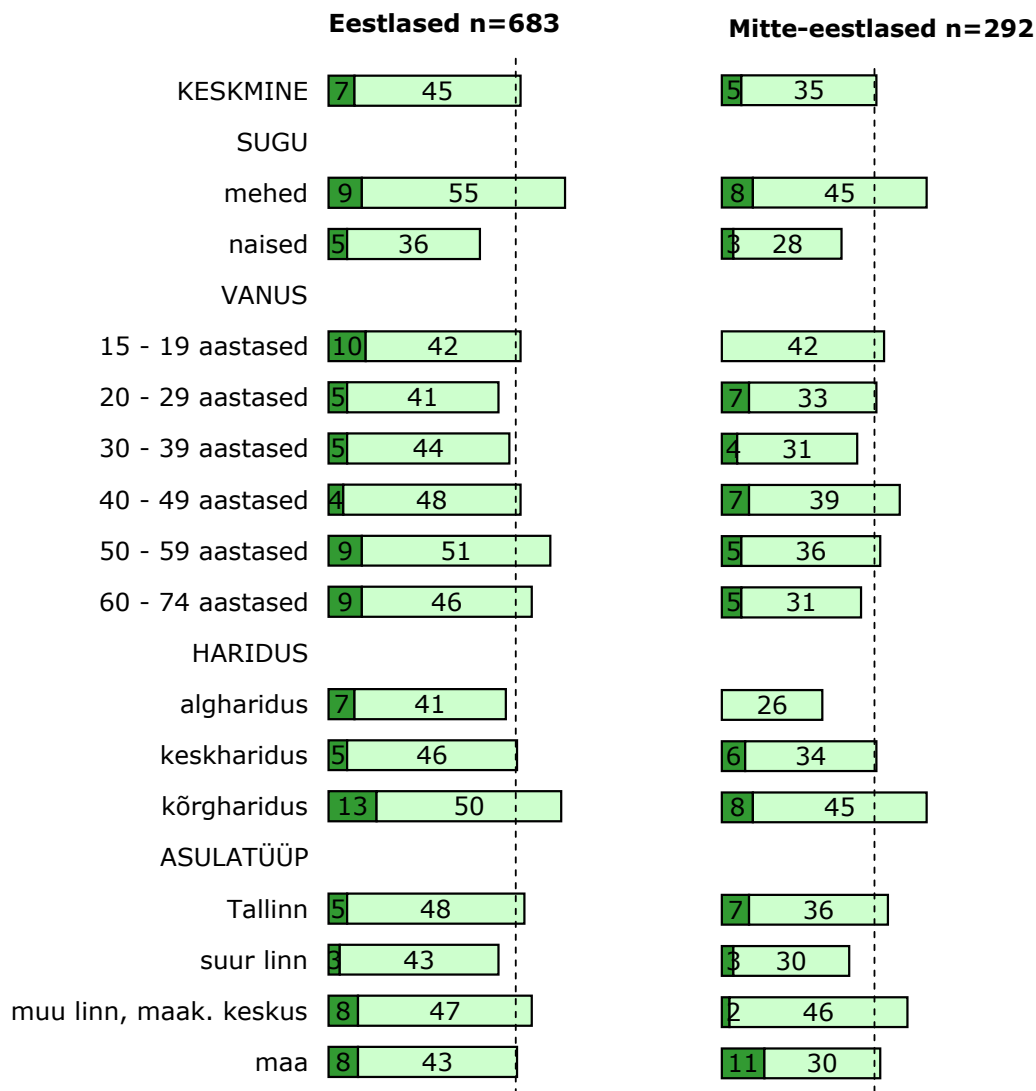
n=804; %

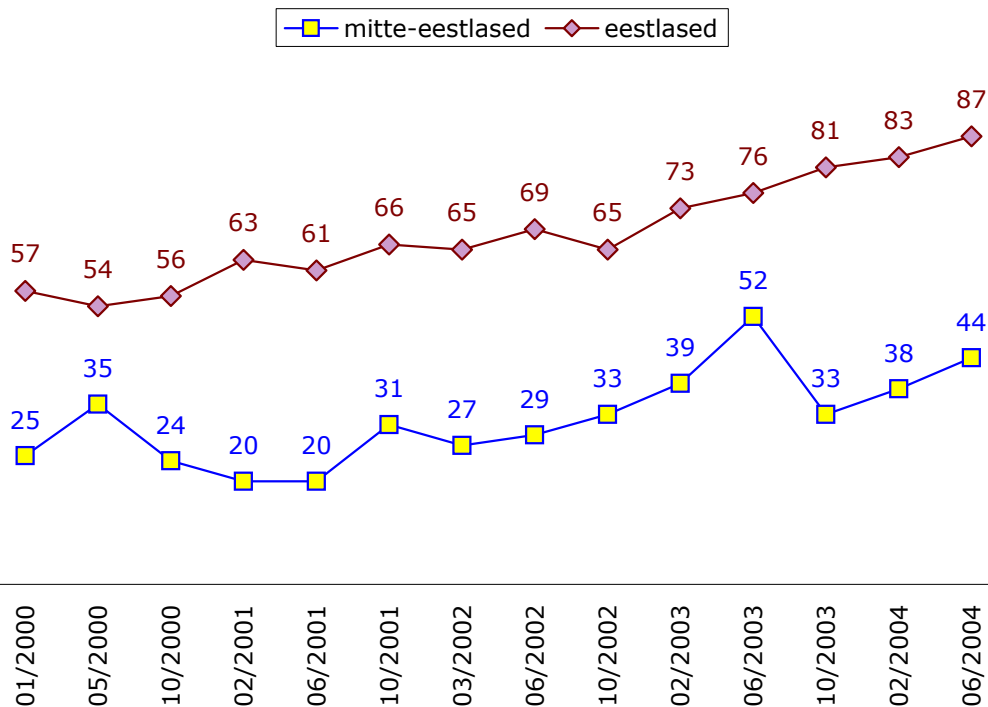
Informeeritus, mida Eesti jaoks tähendab NATO liikmeks olek
n=975, %

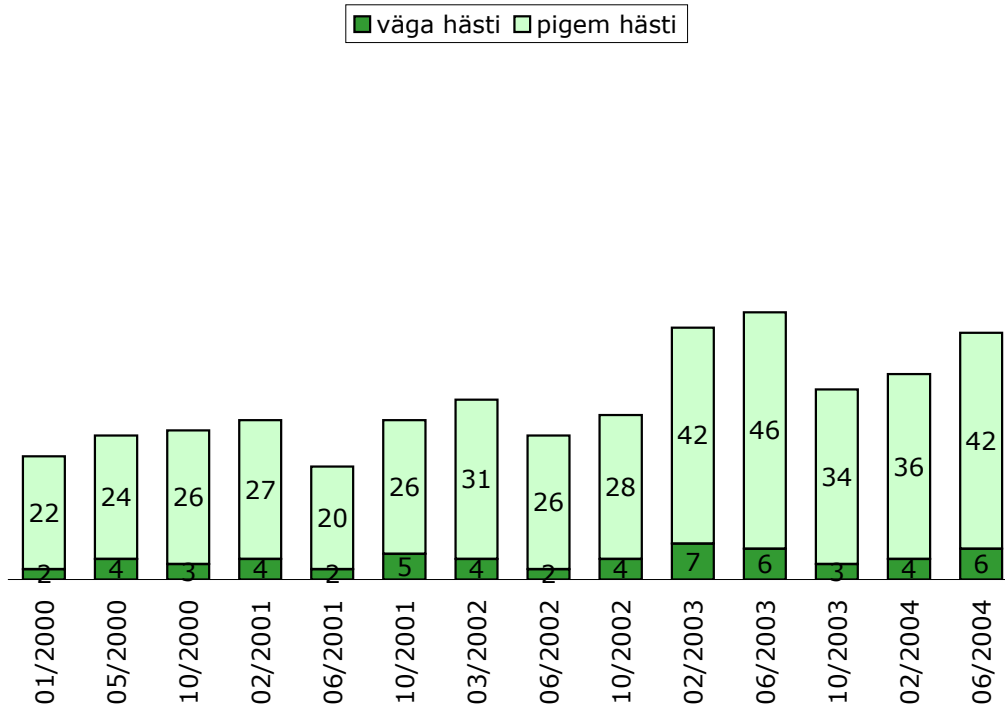
■ väga hästi □ pigem hästi kui halvasti

NATOga liitumise pooldajate osakaal ajas kindlasti ja pigem poolt, %

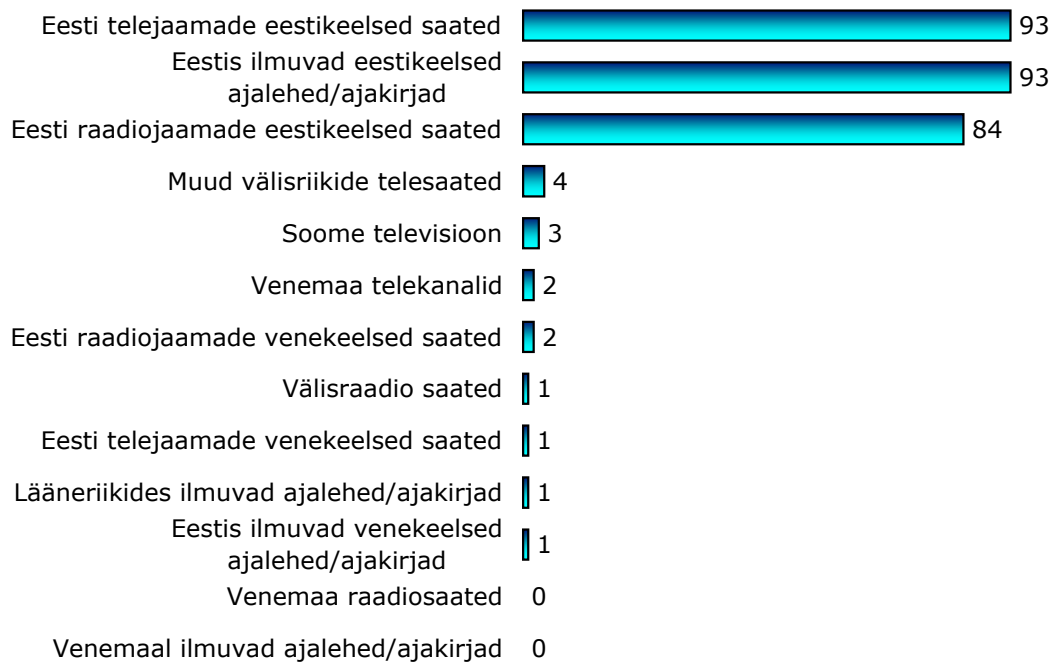

NATOga liitumise protsessiga hästi informeeritute osakaal ajas %

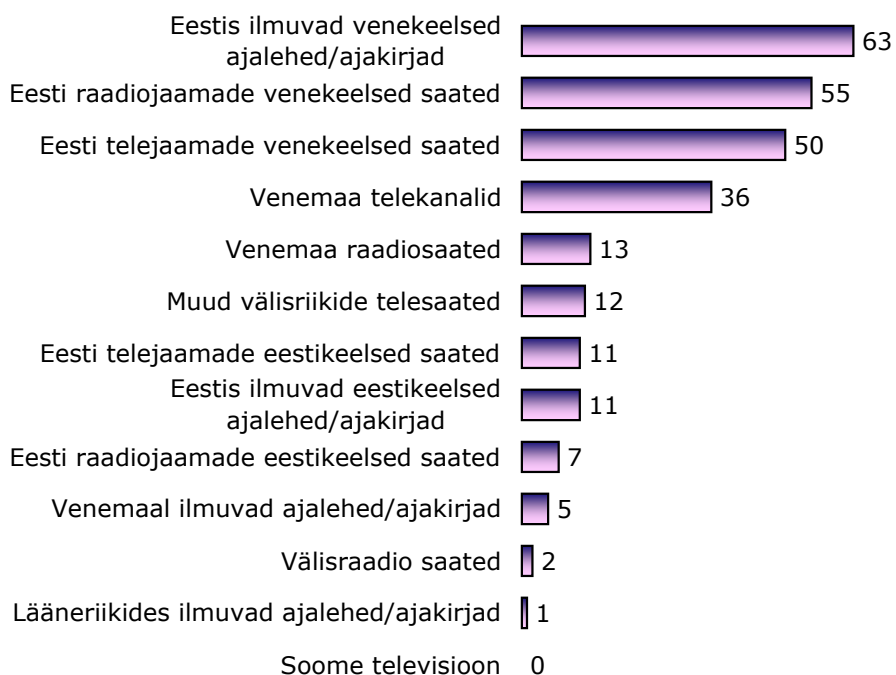

**Infoallikad, kust on saadud teavet
Eesti riigikaitse ja NATO kohta**
%, n=975

Eestlased, n=683

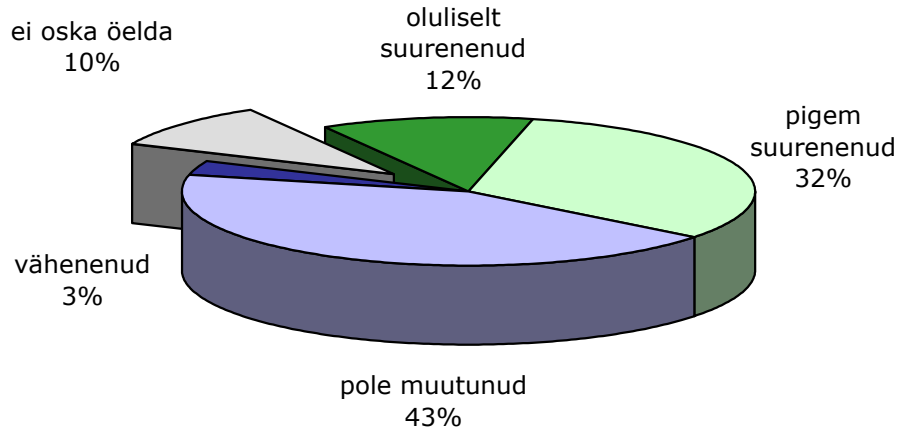

Mitte-eestlased, n=292

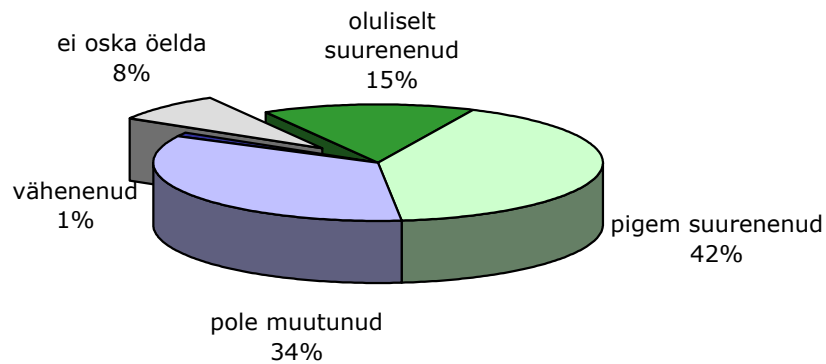

Kuidas on muutunud Eesti julgeolek pärast NATO-ga liitumist?
n=975

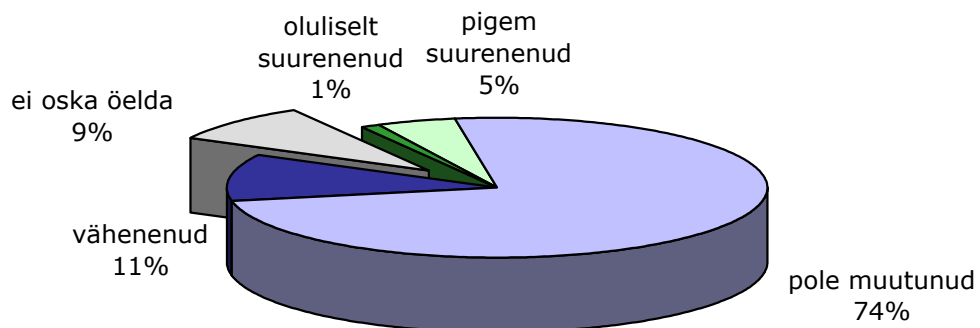
KÕIK

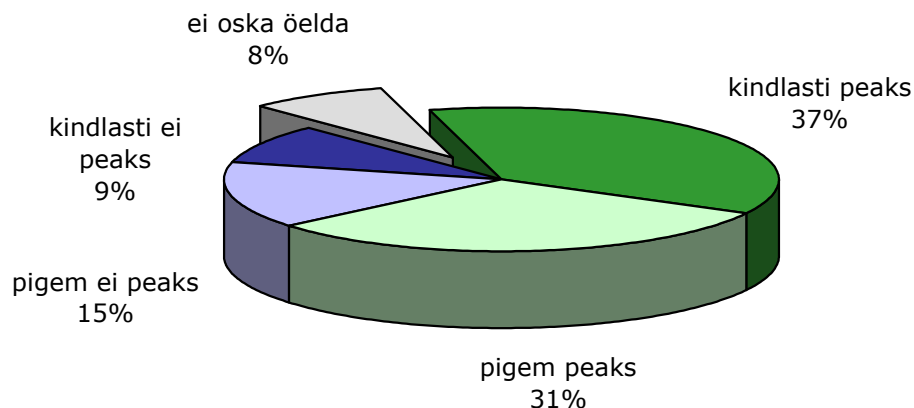
NATOga liitumise toetajad, n=721

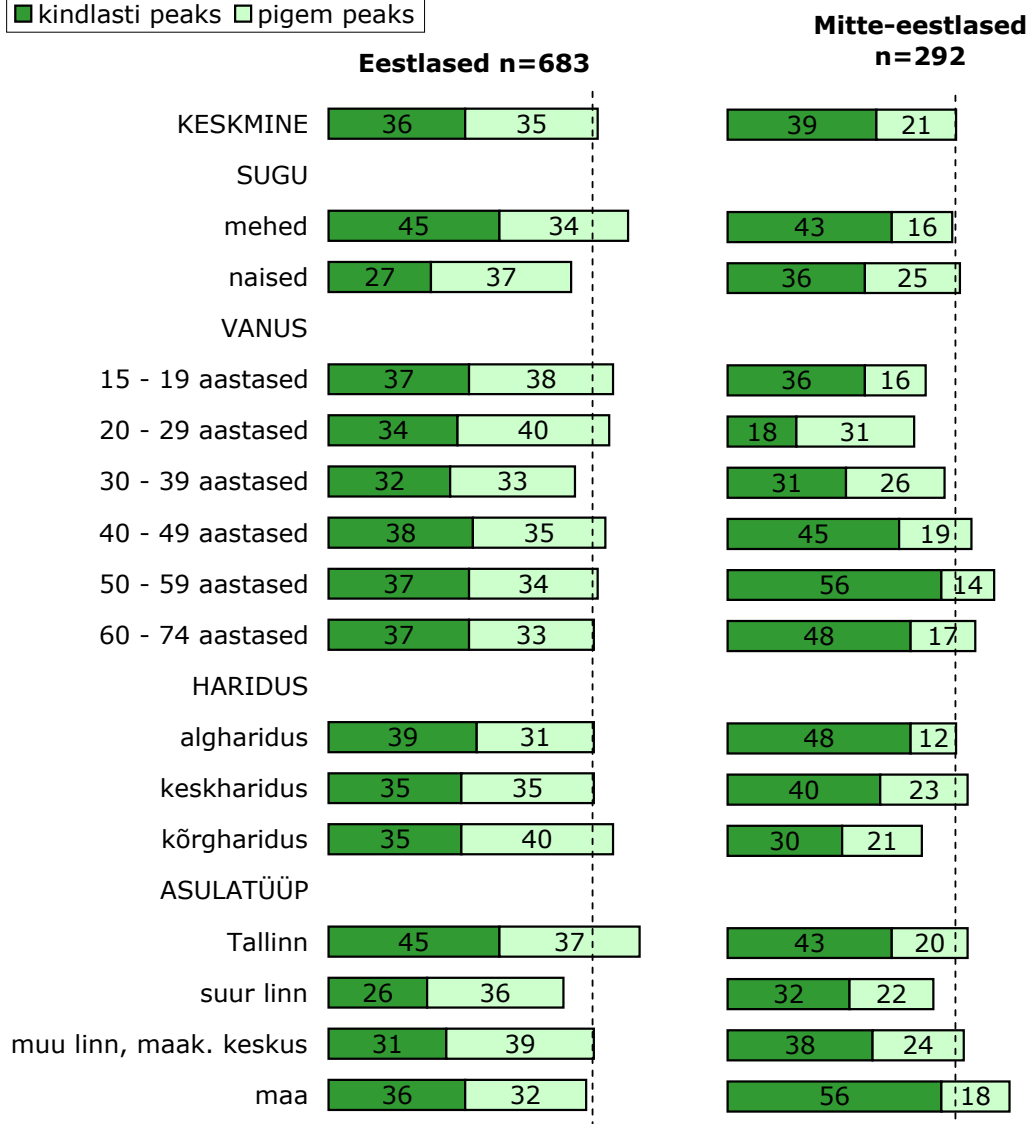
NATOga liitumise vastased, n=159

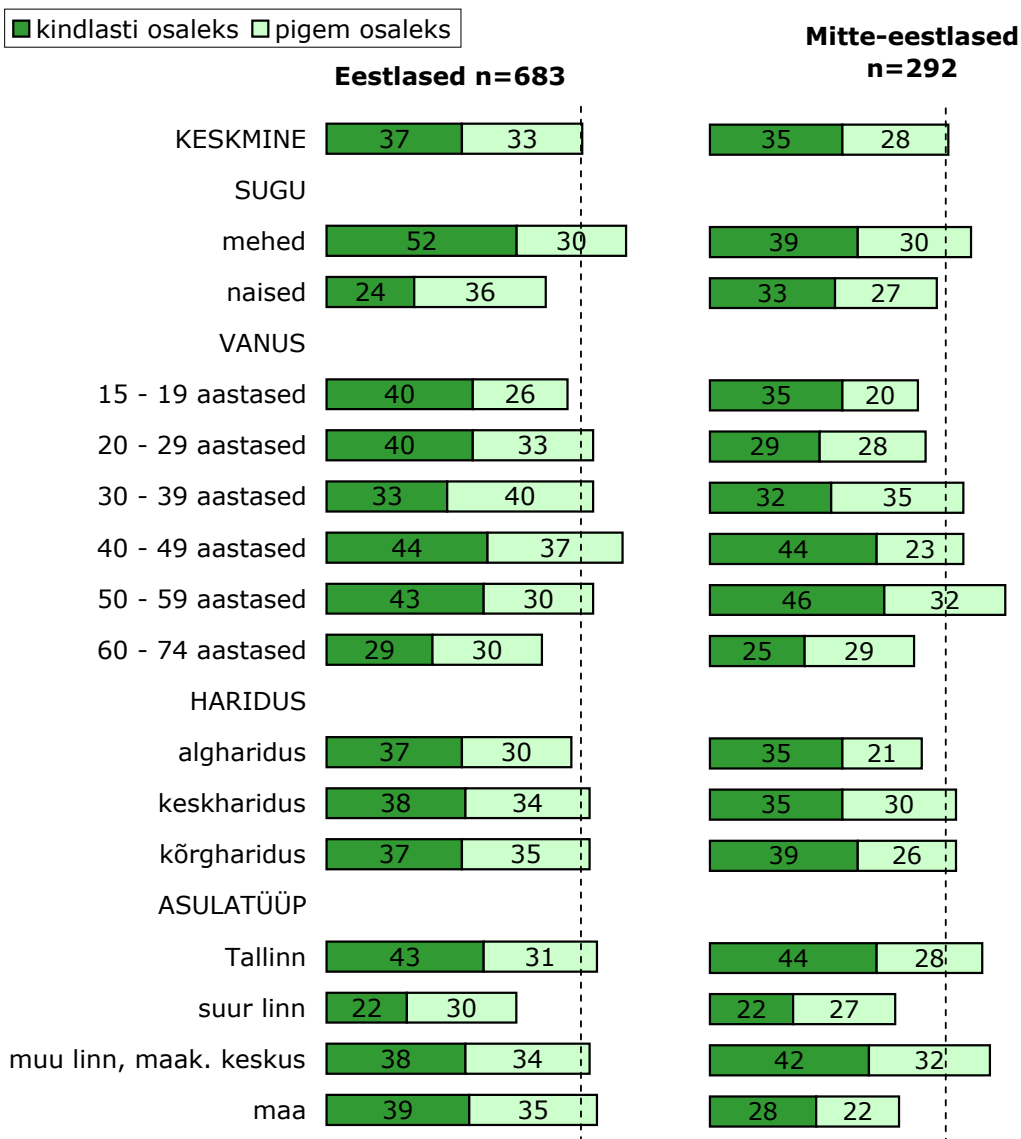
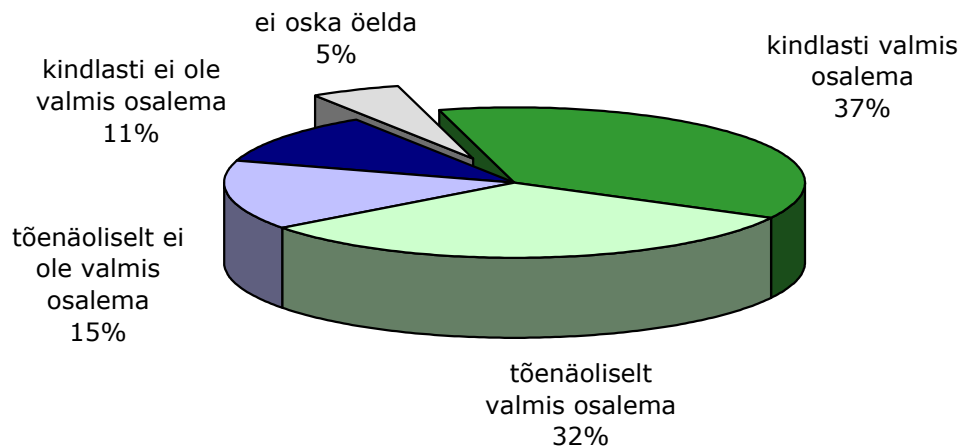
Relvastatud vastupanu osutamise vajalikkus rünnaku korral
n=975, %

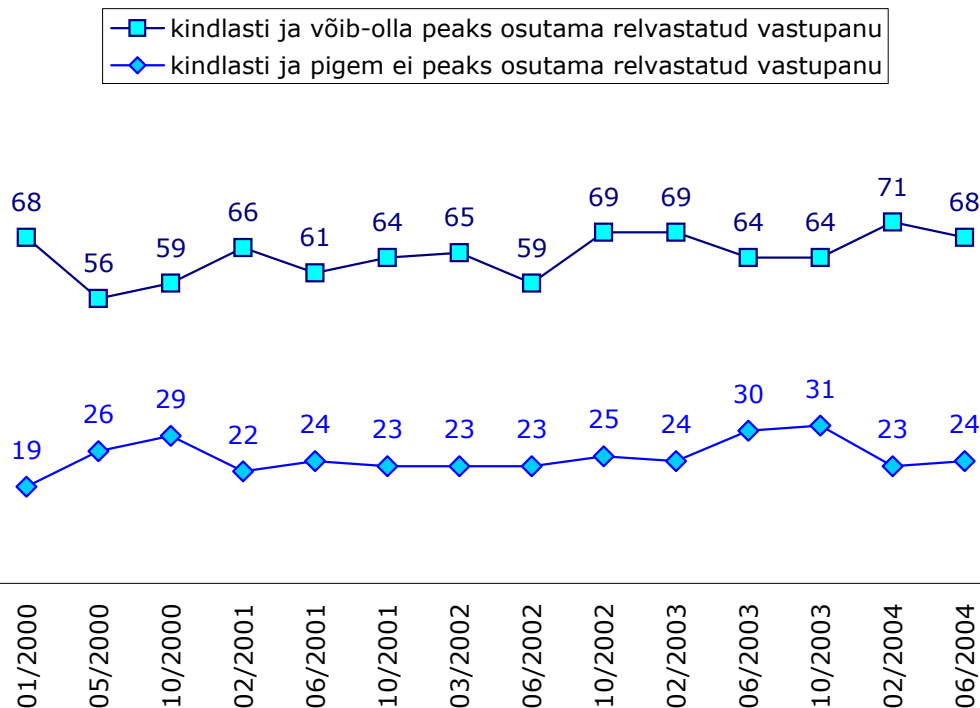
■ kindlasti peaks □ pigem peaks

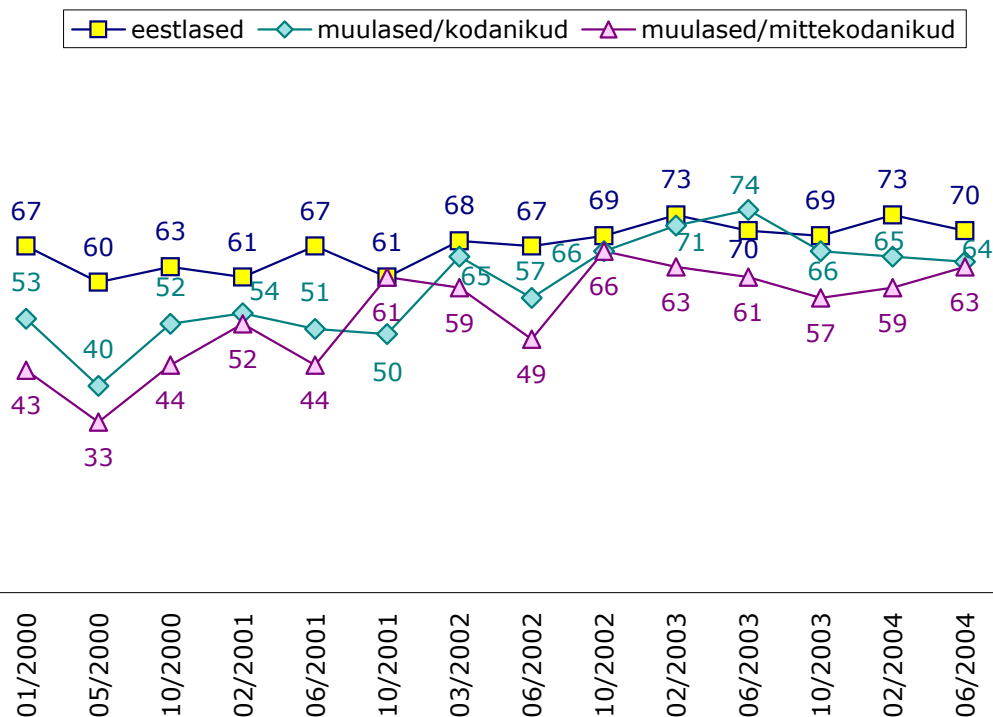
Valmisolek osaleda kaitsetegevuses, kui Eestile tungitakse kallale
n=975, %

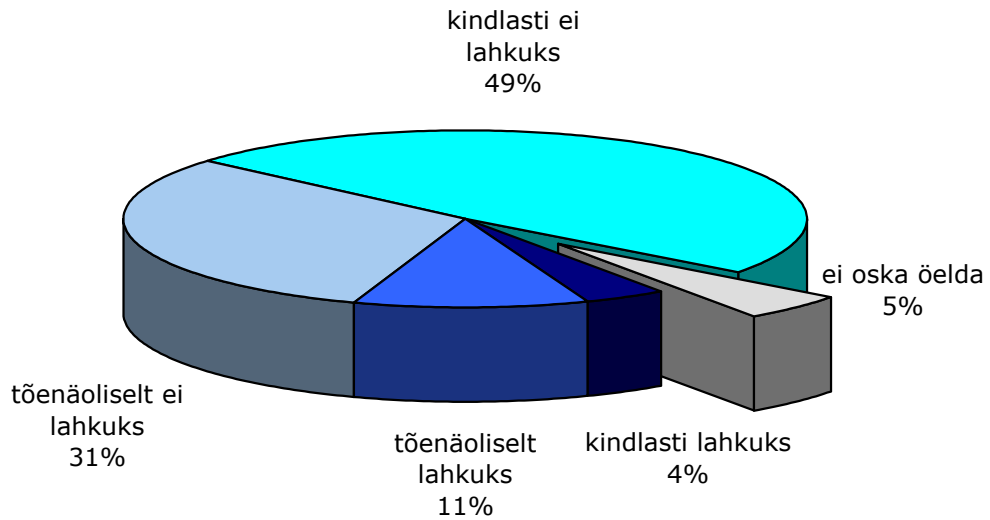
Rünnaku korral relvastatud vastupanu osutamise pooldajate ja vastaste osakaalu muutus ajas, %

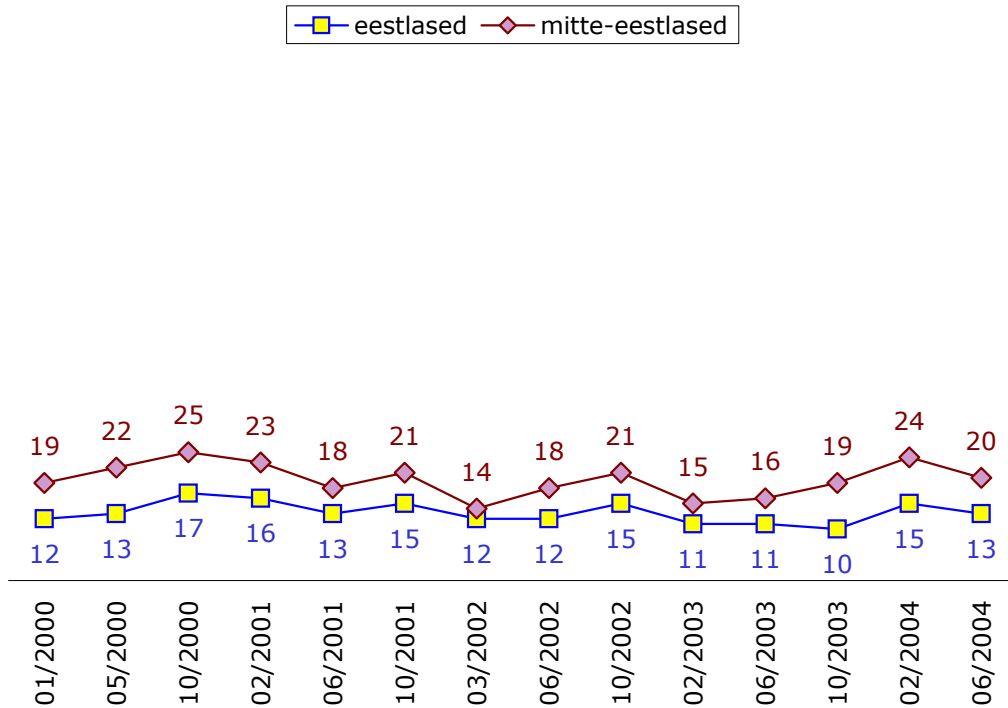
Osaleksid kaitsetegevuses, kui Eestile tungitakse kallale kindlasti ja tõenäoliselt osaleksid, %

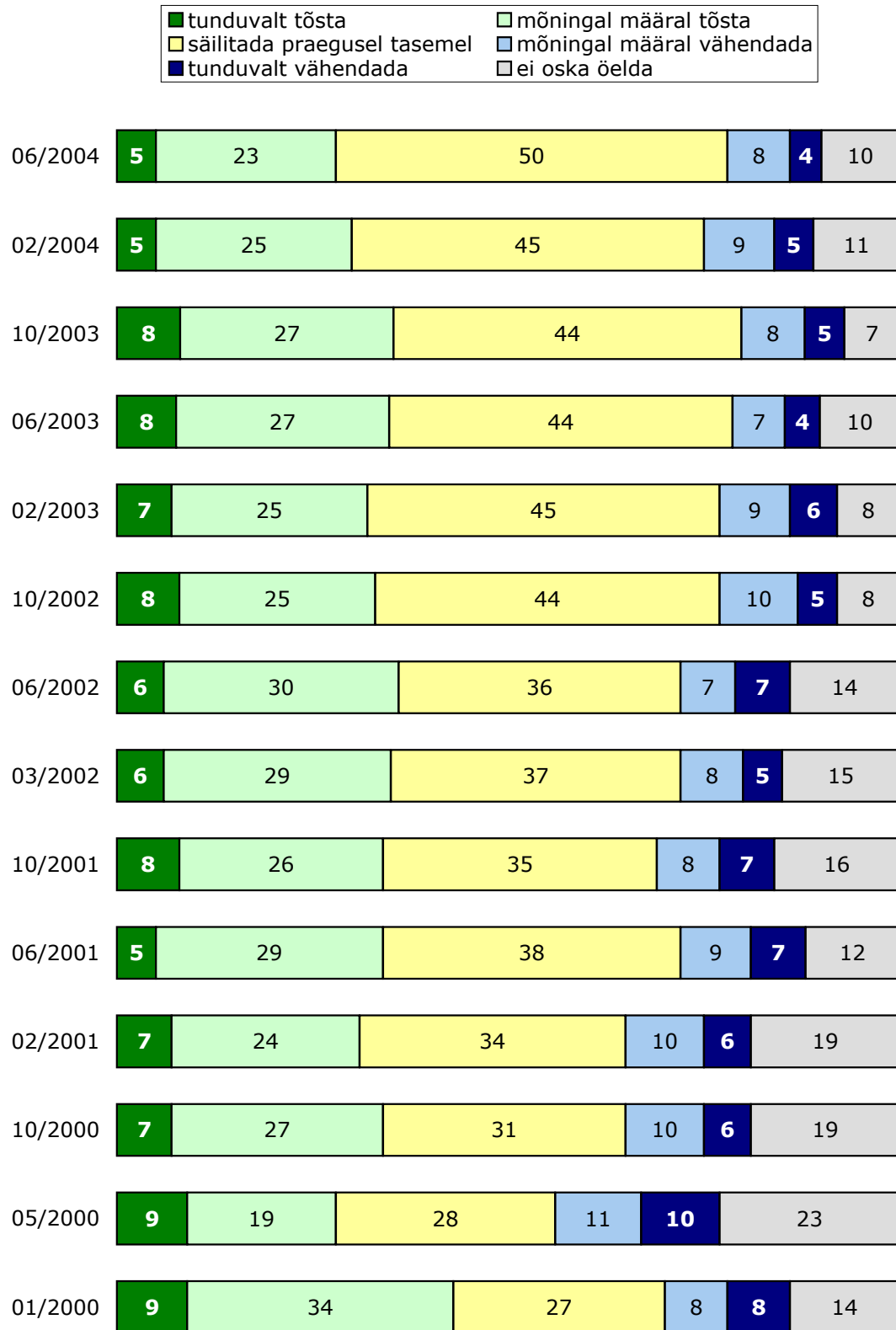
Eestist lahkumise tõenäosus, juhul kui Eestile tungitakse kallale
n=975, %

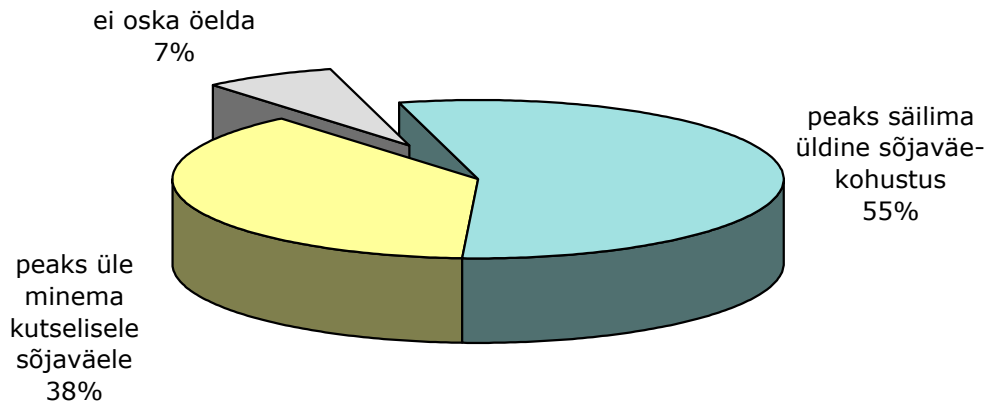
Muutus ajas
kindlasti ja tõenäoliselt lahkuks, %

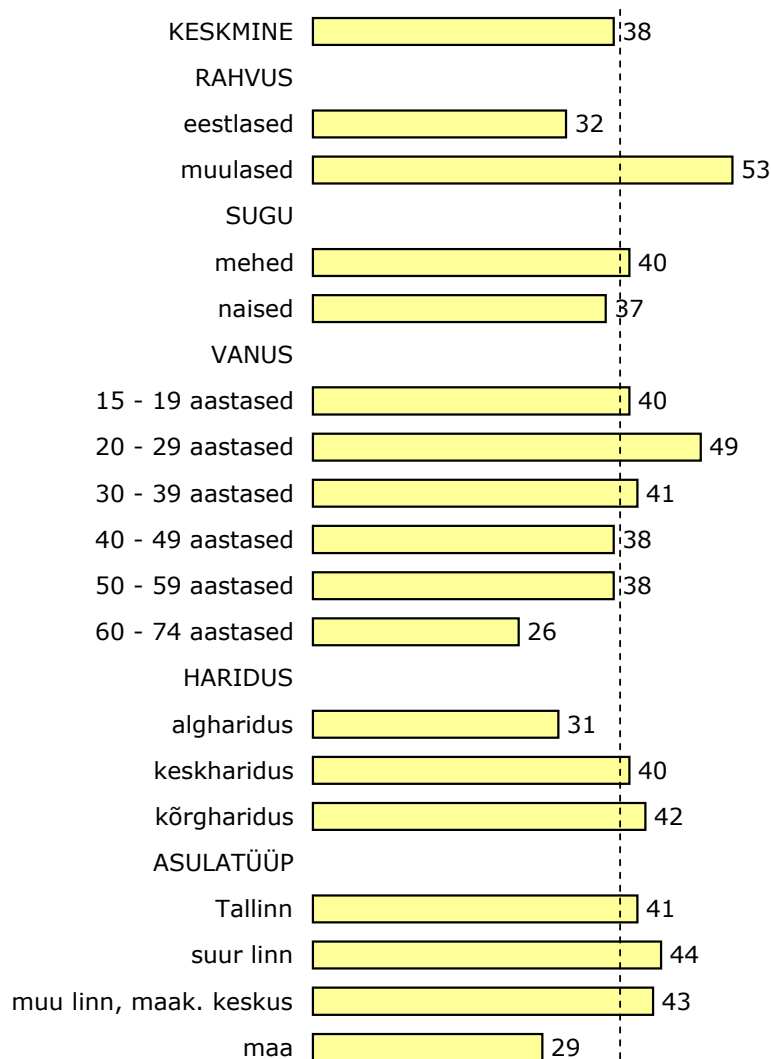
Seisukohtade jagunemine kaitsevõime tagamiseks tehtavate kulutuste kohta ajas

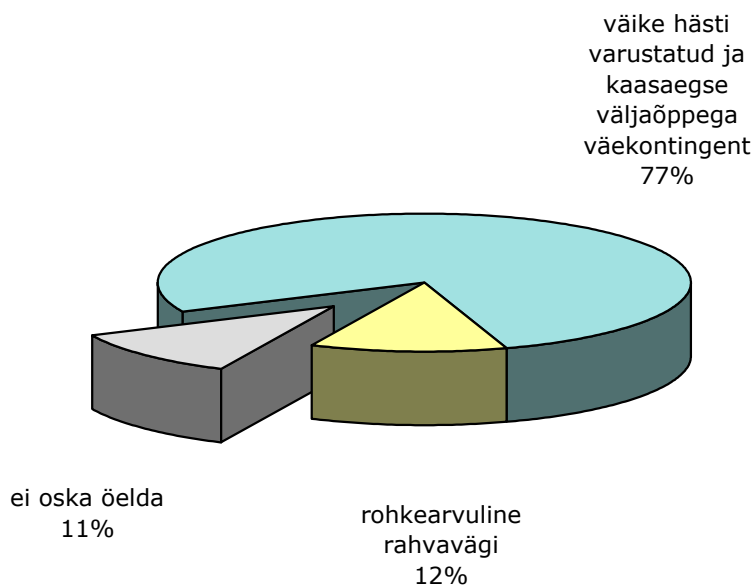
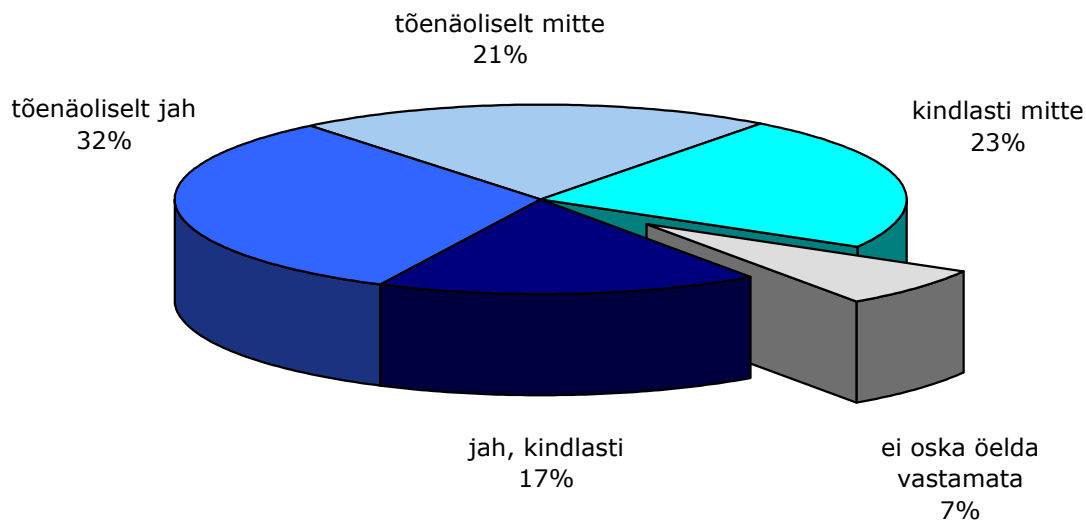

Suhtumine kutselisse sõjaväesse
n=975, %

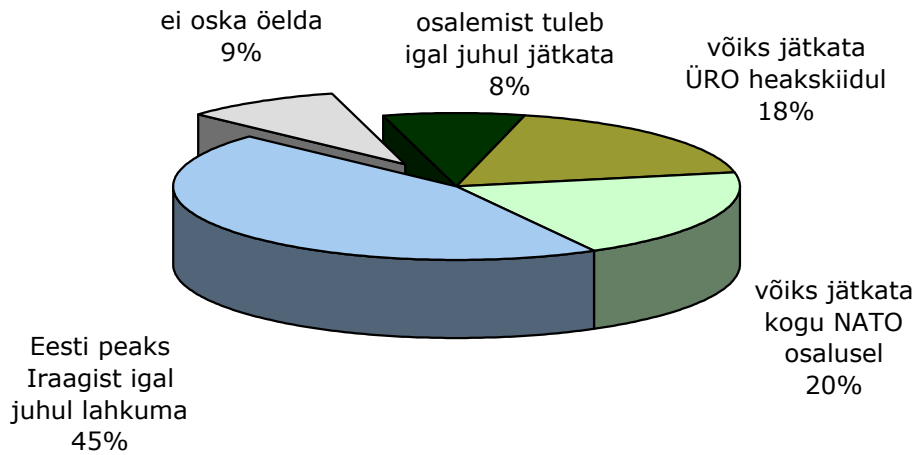
Peaks üle minema kutselisele sõjaväele, %

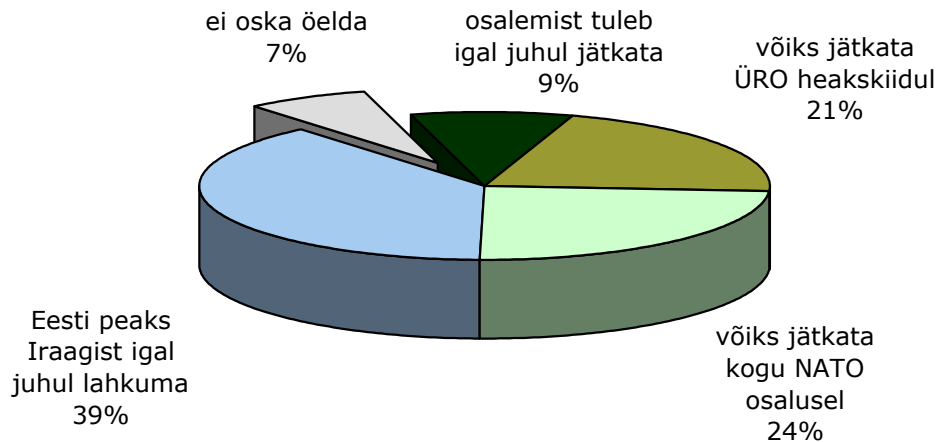
Eelistatud variandid Eesti kaitsevõime arendamisel
n=975, %**Suhtumine Eesti sõjaväelaste osalemisesse rahvusvahelistes sõjalistes missioonides**
n=975, %

Suhtumine Eesti osalemisse sõjalisel missioonil Iraagis
n=975, %

KÕIK, n=975

EESTLASED, n=683

MITTE-EESTLASED, n=292

